

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI

PEDAGOGICKÁ FAKULTA

Katedra speciální pedagogiky

Profesní orientace sluchově postižených studentů a absolventů JAMU

DIPLOMOVÁ PRÁCE

Autorka práce: Bc. Gabriela Dreslerová

Vedoucí práce: Mgr. BcA. Pavel Kučera, Ph.D.

Olomouc 2023

ČESTNÉ PROHLÁŠENÍ

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci vypracovala samostatně na základě uvedených zdrojů a že text mnou odevzdané diplomové práce v písemné podobě je totožný s textem diplomové práce, vloženým v Informačním systému Univerzity Palackého.

V Olomouci dne

Podpis studentky

Chtěla bych velmi poděkovat svému vedoucímu práce Mgr. BcA. Pavlu Kučerovi, Ph.D. za odborné vedení, cenné rady a trpělivost, jenž mi poskytl při zpracování diplomové práce. Děkuji také za správné nasměrování a celkovou inspiraci. Rovněž bych chtěla poděkovat vážené paní prof. PhDr. Veronice Broulíkové a dalším kolegům za pomoc při sběru dat. Poděkování patří také mé rodině za podporu v průběhu studia.

Obsah

ÚVOD.....	6
TEORETICKÁ ČÁST.....	7
1 Stručný vývoj vzdělávání osob se sluchovým postižením	7
2 Charakteristika sluchu	10
2.1 Zvuk	10
2.2 Sluch	11
2.2.1 Etiologie sluchových vad	11
2.2.2 Vyšetření sluchu	12
2.3 Klasifikace sluchových vad	13
2.3.1 Klasifikace dle velikosti sluchové ztráty	13
2.3.2 Klasifikace podle místa vzniku sluchové vady	14
2.3.3 Klasifikace podle doby vzniku sluchových vad	14
2.3.4 Statistika osob se sluchovým postižením	14
3 Výchova a vzdělávání a následné uplatnění osob se sluchovým postižením.....	16
3.1 Osoby se sluchovým postižením	16
3.2 Legislativní ukotvení přístupu k výchově a vzdělávání osob se sluchovým postižením	17
3.3 Poskytování podpůrných opatření v rámci výchovy a vzdělávání SP	19
3.4 Primární intervence osob se SP.....	21
3.5 Možnosti vzdělávání osob se sluchovým postižením.....	22
3.5.1 Předškolní vzdělávání	22
3.5.2 Základní vzdělávání	23
3.5.3 Sekundární vzdělávání.....	24
3.5.4 Terciární vzdělávání.....	26
3.6 Profesionální orientace osob se sluchovým postižením	27
4 Janáčkova akademie múzických umění.....	30
4.1 Studijní programy	31
4.2 Studium sluchově postižených na divadelní fakultě JAMU	35
PRAKTICKÁ ČÁST.....	36
5 Metodologie výzkumu.....	36
5.1 Cíle práce – výzkumná část	37
5.2 Výzkumný soubor	38
6 Souhrnné šetření	40
7 Diskuze	51
7.1 Výsledky výzkumu – analýza dotazníkového šetření	53
ZÁVĚR	55

Seznam použitých zdrojů	57
Seznam zkratek	61
Seznam příloh.....	62

ÚVOD

Poslední dobou mnozí z nás slýchávají o integraci a o začleňování intaktních žáků do běžného vzdělávacího systému, méně se však mezi majoritní společností hovoří o vzdělávání handicapovaných studentů na vysokých školách. I přes to, že kombinace mých aprobačních oborů je primárně zaměřena na výchovu a vzdělávání žáků a studentů 2. stupně základních škol a středních škol, tato diplomová práce mapuje studium vysokoškolských studentů a neslyšících absolventů JAMU a propojí tak obor Speciální pedagogika pro 2. stupeň základních škol a pro střední školy a Hudební kultura se zaměřením na vzdělávání.

Teoretická část diplomové práce nazvané Profesní orientace sluchově postižených studentů a absolventů JAMU obsahuje základní informace o historii výchovy a vzdělávání neslyšících, o sluchu, sluchovém postižení a osobách se sluchovým postižením. Významná část závěrečné práce se věnuje také zvuku, který v mnoha divadelních inscenacích představuje podstatnou roli. Nejen, že tóny a hluky mohou být vyplňujícím a sdělovacím prostředkem konkrétního představení, ale využití hudby lze uplatnit také v oblasti uměleckého tlumočení. Propojením písně a znakového jazyka lze docílit představení vyvolávající jedinečný prožitek.

V této diplomové práci je rovněž zařazena kapitola Janáčkova akademie múzických umění, která zahrnuje informace o oboru Výchovná dramatika pro neslyšící/Divadlo a výchova pro Neslyšící, jenž je předmětem této diplomové práce. Úvodní část kapitoly pojednává o vzniku a vývoji Janáčkovy akademie múzických umění, na tyto informace navazuje kapitola obsahující výčet studijních programů určených zájemců o studium na Janáčkově akademii múzických umění. Závěr této kapitoly pojednává o možnostech pracovního uplatnění absolventů jednotlivých oborů a organizacích, které se specializují na uměleckou tvorbu neslyšících i slyšících profesionálů.

Díky vedoucí Ateliéru výchovné dramatiky Neslyšících divadelní fakulty JAMU, prof. PhDr. Veronice Broulíkové, mi bylo umožněno blíže nahlédnout do sledované problematiky a rozeslat dotazníky potřebné ke zpracování praktické části diplomové práce. Praktická část obsahuje přehlednou semikvantitativní tabulku s výčtem nejčastějších odpovědí na jednotlivé otázky realizovaného dotazníkového šetření. Po kvantitativním vyhodnocení získaných odpovědí oslovené skupiny respondentů následuje kvalitativní výčet a doslovný přepis odpovědí, který blíže specifikuje sledovanou problematiku. Kapitola Diskuse poté

propojuje vyslovené hypotézy s výsledky dotazníkového šetření. Závěr nabízí shrnutí zjištěných skutečností.

TEORETICKÁ ČÁST

1 Stručný vývoj vzdělávání osob se sluchovým postižením

Osoby se sluchovým postižením byly po dlouhá staletí považovány za duševně nemocné a většina populace přiměla tyto jedince žít na okraji společnosti. Jednou z příčin negativního přístupu intaktní společnosti k osobám se sluchovým postižením byl následující Aristotelův výrok „*Ti, kdo neslyší od narození, nebudou mít rovněž řeči*”.¹ Jelikož se jednalo o významného a nedotknutelného filosofa, široká veřejnost přijala zmíněné tvrzení za své a po nesprávném porozumění výroku usoudila, že neslyšící jedinci nejsou schopni myšlení – jsou tedy nevzdělavatelní.²

Počáteční zájem o problematiku vyučování osob neslyšících měli španělští učitelé na přelomu 16. a 17. století. Záměrem výuky bylo dosažení co nejvyšší úrovně mluvené řeči tak, aby se jedinci mohli účastnit bohoslužeb a dorozuměli se s ostatními. Pro naplnění zmíněného výukového cíle bylo již v této době využíváno mnoha prostředků – prstová abeceda, písmo, posunky či odezírání, které je podle knihy Zjednodušení zvuku a umění naučit němé mluvit závislé na pozornosti a přirozeném talentu jedince.³

Fakt, že v tomto období dochází k převratnému pohledu na vzdělávání osob neslyšících, dokazuje také švýcarský představitel 17. století, Johann Conrad Amman se svým dílem *Surdus loquens* (Hluchý mluvící) a *Dissertatio de Loquela* (Pojednání o řeči). Autor těchto publikací je považován za průkopníka oralismu a taktéž za znamenitého praktika, který při výuce využíval logopedické zrcadlo a mluvenou řeč podporoval ohmatáváním chvěných hlasivek. Ammanovy knihy měly velký vliv na rozvoj vzdělávání a ovlivnily řadu pedagogů 18. a 19. století.⁴

O individuální výuku se postupně začali zajímat pedagogové dalších států Evropy, někteří z nich se stali zakladateli škol pro sluchově postižené. Než začalo docházet k rozvoji

¹ HRUBÝ, Jaroslav. *Velký ilustrovaný průvodce neslyšících a nedoslýchavých po jejich vlastním osudu*, Díl 1. Praha: Federace rodičů a přátel sluchově postižených, 1999, ISBN 80-7216-096-6, s. 89

² HRUBÝ, Jaroslav. *Velký ilustrovaný průvodce neslyšících a nedoslýchavých po jejich vlastním osudu*, Díl 1. Praha: Federace rodičů a přátel sluchově postižených, 1999, ISBN 80-7216-096-6, s. 90

³ HRUBÝ, Jaroslav. *Velký ilustrovaný průvodce neslyšících a nedoslýchavých po jejich vlastním osudu*, Díl 1. Praha: Federace rodičů a přátel sluchově postižených, 1999, ISBN 80-7216-096-6, s. 94

⁴ MONATOVÁ, L. *Pojetí speciální pedagogiky z vývojového hlediska*. Brno: Paido, 1996, ISBN 80-85931-60-5, s. 25

veřejného školství, osoby neslyšící měly možnost edukace pouze u soukromých učitelů. Péče tedy byla velmi omezená a dětem z nemajetných rodin nebylo vzdělávání umožněno.⁵

Patrně první soukromá škola byla založena roku 1720 Henrym Bakerem v Londýně. O čtyřicet let později vzniká zásluhou Thomase Braidwooda další instituce s názvem Braidwoodova akademie pro hluchoněmé se sídlem v Edinburgu. Přestože ve zmíněných organizacích byly mnohdy zvolené efektivní metody práce se žáky, přístupy byly ze strachu z konkurence utajovány a ostatním pedagogům tedy nebyla poskytnuta možnost nahlédnout do vzdělávacího procesu těchto institucí.⁶

Přelom nastal v Paříži roku 1770 se vznikem prvního veřejného ústavu pro hluchoněmé. Zakladatel školy, Abbé de l' Eppé, umožnil edukaci všem dětem bez ohledu na jmění rodiny. Při práci respektoval zvláštnosti jedinců a při výuce využíval vizuálně-motorický systém, který je z dnešního pohledu považován za plnohodnotný komunikační systém neslyšících. Pokračovatelem první veřejné školy se stal Samuel Heinicke, který zřídil ústav pro hluchoněmé v Lipsku. Hlavní představitel však na rozdíl od předchozího zařízení neuznával znakový jazyk a volil přístupy založené k rozvoji hovorové řeči a logopedické péči (jednalo se o tzv. Německou metodu). Ve zřizování veřejných vzdělávacích institucí pokračovaly i další evropské státy – Rakousko a Itálie.⁷

Milánský kongres

80. léta 18. století velmi ovlivnila proces vzdělávání, a to především u propagátorů kombinované metody. Její zastánci tvrdili, že znaková řeč může být pro neslyšící velmi přínosná a v kombinaci s prstovou abecedou usnadní přenos sdělení mezi komunikačními partnery. Naproti zastáncům kombinované metody stáli stoupenci orální metody a znakovou řeč společně s prstovou abecedu vnímali jako agramatickou, nedokonalou a pro slyšící populaci obtížnou. Roku 1880 byl svolán mezinárodní kongres pedagogů

⁵ HRUBÝ, Jaroslav. *Velký ilustrovaný průvodce neslyšících a nedoslýchavých po jejich vlastním osudu*, Díl 1. Praha: Federace rodičů a přátel sluchově postižených, 1999, ISBN 80-7216-096-6, s. 100

⁶ HRUBÝ, Jaroslav. *Velký ilustrovaný průvodce neslyšících a nedoslýchavých po jejich vlastním osudu*, Díl 1. Praha: Federace rodičů a přátel sluchově postižených, 1999, ISBN 80-7216-096-6, s. 100, 101

⁷ HRUBÝ, Jaroslav. *Velký ilustrovaný průvodce neslyšících a nedoslýchavých po jejich vlastním osudu*, Díl 1. Praha: Federace rodičů a přátel sluchově postižených, 1999, ISBN 80-7216-096-6, s. 101-105

za účelem sjednocení vzdělávacích metod při práci s osobami sluchově postiženými.⁸ Celkem bylo předneseno devět návrhů, z nichž pouze příspěvek Edwarda Gallaudeta hájil znakový jazyk a respektoval tak přirozený komunikační systém neslyšících. Přestože kongres dospěl k rozhodnutí, že orální řeč je nejvhodnější formou vzdělávání, tato metoda nadále sklízela kritiku. Nejen z řad spolků přicházely námitky na vyloučení znakové řeči ze škol a mnoho pedagogů začalo usilovat o změnu. V Lipsku se svými myšlenkami vystoupil například učitel Emil Gopfert, podle něhož bylo odezírání nespolehlivé a za mnohem vhodnější základ pro výuku považoval písmo. Kritikem čistě orální metody je také dánský učitel George Forchhammer (zakladatel systému 15 manuálně orálních znaků), Václav Frost, propagátor tzv. bilingvální komunikace na našem území, a mnoho dalších pedagogů, jejichž snahou bylo najít vhodné způsoby práce s ohledem na specifické zvláštnosti neslyšících jedinců.⁹

Dodnes trvá diskuse mezi zastánci orální a kombinované metody, přičemž obě strany jsou toho názoru, že k výuce a rozvoji řeči musí dojít v co nejranějším věku dítěte. Na úrovni mluveného projevu závisí stupeň dosahovaného vzdělání, který má vliv na celkový rozvoj osobnosti a začlenění jedince do společnosti. Obě strany se shodují na nutnosti včasné péče o osoby neslyšící, a to již v prvním roce života. Miloš Pulda v publikaci *Surdopedie* reaguje na zmíněné názory následujícími slovy: „*Za předpoklad k přirozenému rozvíjení a výuce slovní řeči považují zkušenost a zážitek úspěšné komunikace v co nejranějším věku. K tomu nemůže přirozeně dojít slovní řečí, ale nonverbálními komunikačními prostředky včetně znakové řeči.*“¹⁰

⁸ PULDA. Miloš. *Surdopedie*, Olomouc: Univerzita Palackého, Pedagogická fakulta 1992, ISBN 80-7067-190-4, s. 21

⁹ PULDA. Miloš. *Surdopedie*, Olomouc: Univerzita Palackého, Pedagogická fakulta 1992, ISBN 80-7067-190-4, s. 23

¹⁰ PULDA. Miloš. *Surdopedie*, Olomouc: Univerzita Palackého, Pedagogická fakulta. 1992, ISBN 80-7067-190-4, s. 24

2 Charakteristika sluchu

2.1 Zvuk

Jedním z oborů fyziky je akustika, jejímž předmětem zkoumání je zvuk. Fyziologická akustika se zaměřuje na přenos signálu do sluchového analyzátoru, v němž je zvuk přeměněn na sluchový vjem a následně zpracován centrální nervovou soustavou a korovou oblastí mozku.¹¹ Vlastnosti zvukové energie jsou udávány fyzikálními veličinami, které popisují rychlost přenosu a akustický tlak energie.¹²

Zvuk je nepostradatelnou složkou propojení mezi osobami i živočichy a každý z nás je dennodenně vystavován různorodým zvukům z vnějšího prostředí.¹³ Některé z nich si uvědomujeme, jiné zaujímají své místo v tzv. zvukovém pozadí. V tomto případě se jedná o zvuky, které pro jedince nejsou informačně významné a prvotně vnímatelné. I přes to mají velký vliv na psychickou stránku člověka a jejich absence by mohla vyvolat depresi a úzkost. Nejen že přítomnost zvukového pozadí pomáhá při orientaci v prostoru, ale také dodává pocit jistoty a bezpečí, které bychom bez něj jen těžko dosáhli.¹⁴

*„Za zvuk se obecně považuje každý kmitavý pohyb hmoty v pevném, kapalném a plynném skupenství, který v konečné podobě vyvolává sluchový vjem“.*¹⁵ Jestliže dochází k pravidelnému kmitání tělesa, hovoříme o tónech. Tyto zvuky slyšíme například při znění kytary, houslí, ale také při poslechu zpívané písně, kdy u interpreta dochází k chvění hlasivek. V případě, že je zvuk vytvářen neperiodickými signály, hovoříme o hluku. Zde patří srážka dvou těles, třesk či ťuknutí.¹⁶

¹¹ LEJSKA, Mojmír. *Poruchy verbální komunikace a foniatrye*. Brno: Paido, 2003. ISBN 80-7315-038-7, s. 18

¹² HAHN, Aleš. *Otorinolaryngologie a foniatrye v současné praxi 2., doplněné a aktualizované zadání*, Katalog UP. Grada 2019, ISBN 978-80-271-0572-4, s. 66 [online] [cit. 3. 3. 2022]
Dostupné z: <https://www.bookport.cz/e-kniha/otorinolaryngologie-a-foniatrye-v-soucasne-praxi-794254/>

¹³ ŠKVOR, Zdeněk. *Akustika a elektroakustika*. Praha: Academia, 2001, ISBN 90-200-0461-0, s. 11

¹⁴ PULDA, Miloš. *Surdopedie*, Olomouc: Univerzita Palackého, Pedagogická fakulta 1992, ISBN 80-7067-190-4, s. 7

¹⁵ SYROVÝ, Václav. *Hudební akustika*, Praha: Akademie múzických umění v Praze, 2008, ISBN 978-80-7331-127-8, s. 73

¹⁶ SYROVÝ, Václav. *Hudební akustika*, Praha: Akademie múzických umění v Praze, 2008, ISBN 978-80-7331-127-8, s. 74, 75

2.2 Sluch

2.2.1 Etiologie sluchových vad

Před zjištěním příčin sluchových vad je nutno specifikovat rozdíl mezi sluchovým postižením a sluchovou vadou. Termín sluchové postižení zahrnuje veliké spektrum činitelů a ovlivňuje kvalitu života jedince. Týká se osob neslyšících, nedoslýchavých, ohluchlých a dospělých osob s voperovaným kochleárním implantátem. Označení sluchové postižení zastřešuje druh a stupeň sluchové ztráty, dobu vzniku postižení, péči, která je osobám poskytována a případné sociální důsledky, které z postižení pramení.¹⁷ Sluchovou vadu lze naproti tomu definovat jako „*poškození orgánu nebo jeho funkce tak, že je nějakým způsobem snížena kvalita či kvantita slyšení*“.¹⁸

Příčiny sluchového postižení lze rozdělit na syndromové a nesyndromové. Do první kategorie spadá kombinace jedné nebo více anomálií, jejichž vzájemné působení ovlivňuje míru handicapu. Řadíme zde například Waardenburgův syndrom, Alportův syndrom nebo Usherův syndrom, projevující se hluchoslepotou a narušením rovnováhy.¹⁹

Nejčastější příčinou nesyndromových poruch je autosomálně recesivní dědičnost, tedy mutace alely matky i otce, která je přenášena na potomka. Jestliže v páru chromozomů postačí pouze jeden gen k tomu, aby byl negativně ovlivněn vývoj jedince, jedná se o dominantní dědičnost.²⁰ Mezi prenatální příčiny sluchového postižení zahrnujeme také chronické infekce a záněty v průběhu matčina těhotenství. Pravděpodobnost vzniku sluchové vady u dítěte pramení jak z genetických predispozic, tak ze životního stylu matky. Nežádoucí vliv na plod a na organismus jedince mají některé ototoxické léky, kouření, opiáty a jiné návykové látky. Rizikovým faktorem pro vznik sluchového postižení v postnatálním období může být také nahromaděný ušní maz ve sluchovém orgánu (cerumen obturans), osteoskleróza, trauma hlavy nebo porodní asfyxie, nedostatečné okysličení mozku v perinatálním období.²¹

¹⁷ SOURALOVÁ, Eva. LANGER, Jiří. *Surdopedie: Texty k distančnímu vzdělávání v rámci kombinovaného studia*. Olomouc: Univerzita Palackého, 2005. ISBN 80-244-1084-2, s. 10

¹⁸ POTMĚŠIL, M. a kol. *Psychosociální aspekty sluchového postižení*. Brno: Masarykova univerzita, 2010. ISBN 978-80-210-5184-3, s. 139

¹⁹ THE USHER SYNDROME COALITION. *What is usher syndrome?* [online] [cit. 6. 3. 2022] Dostupné z: <https://www.usher-syndrome.org/>

²⁰ Vrozené vady: Informační portál o vrozených vadách a jejich výskytu v ČR. *Vrozené vývojové vady* [online] [cit. 6. 3. 2022] Dostupné z: <http://www.vrozene-vady.cz/genetika/index.php?co=dedicnost>

²¹ WORLD HEALTH ORGANIZATION. *Deafness and hearing loss* [online] [cit. 20. 2. 2022] Dostupné z: <https://www.who.int/news-room/fact-sheets/detail/deafness-and-hearing-loss>

2.2.2 Vyšetření sluchu

Včasné odhalení sluchové vady je velmi důležité pro další vývoj jedince. Nyní zmíníme některé vyšetřovací metody, prostřednictvím nichž lze vadu vypátrat.

U dítěte ve věku do tří let je prováděno vyšetření nepodmíněných reflexů, tedy vyšetření vrozených reakcí na nejrůznější zvukové podněty. Řadíme zde reflex víčkový, vyhledávací, stapediový či psychogalvanický.

S audiometrickými metodami se nejčastěji setkáme při realizaci preventivní prohlídky u praktického lékaře.²² Diagnostické metody můžeme rozdělit na subjektivní sluchové zkoušky a objektivní sluchové zkoušky. Do subjektivních metod řadíme vyšetření sluchu hlasitou řečí, vyšetření šepotem a vyšetření ladičkami. K vymezení prahu slyšitelnosti slouží tónová audiometrie, která je prováděná pomocí audiometru. Tento přístroj výsledky měření vyhodnotí a zapíše do grafu zvaného audiogram. Slovní audiometrie probíhá podobným způsobem.

Mezi objektivní zkoušky sluchu řadíme vyšetření otoakustických emisí a impedanční audiometrii. Další metodou vyšetření sluchu je metoda evokovaných sluchových potenciálů, metoda BERA, metoda CERA a test SSEP, který zkoumá odpovědi v mozku thalamu při přenosu tónů různé intenzity a frekvence.

Jednou z vlastností sluchu je tzv. binaurální slyšení. Termín označuje poslech pravým i levým uchem, což člověku umožňuje lokalizovat zdroj znějícího tónu či hluku. Ve spojitosti se sluchem nesmíme opomenout ani výraz „práh sluchu“, reprezentující minimální intenzitu zvuku dané frekvence, kterou je jedinec schopen vnímat.

Jestliže ucho zaznamená určitý signál, ostatní zvuky jsou upozaděny. V případě, že se nacházíme v hlučném prostředí a hovoříme s druhou osobou, ostatní zvuky jsou odfiltrovány a pozornost soustředíme na hlas konverzačního partnera. V tento moment nám sdělení druhého připadá hlasitější než mluva jiných osob. Tuto skutečnost nazýváme "party efekt". V případě, že v téže místnosti zazní nějaké významné slovo, pozornost

²² Česká lékařská společnost Jana Evangelisty Purkyně. *Všeobecné preventivní prohlídky u dětí*. [online], [cit. 8. 3.2022] Dostupné z: <https://www.nzip.cz/clanek/440-vseobecne-preventivni-prohlidky-u-deti>

je přeorientována a slova komunikačního partnera se pravděpodobně stávají podvědomě vnímána.²³

2.3 Klasifikace sluchových vad

„Každá porucha sluchové výkonnosti má závažné důsledky pro výstavbu a strukturu řeči i osobnosti. Záleží hlavně na tom, kdy sluchová porucha vznikla a jakého je stupně.“²⁴

Klasifikaci sluchového postižení lze diferencovat z hlediska několika kritérií. Setkáváme se zejména s členěním podle doby vzniku, místa vzniku a v neposlední řadě o velikost ztráty slyšení. Příčinou sluchové vady může být organický nebo funkční defekt, postihující některou z periferní či centrální oblastí sluchového ústrojí. Jedná se tedy o zasažení vnějšího, středního, vnitřního ucha nebo o postižení sluchového nervu a korových oblastí spánkového laloku.²⁵

2.3.1 Klasifikace dle velikosti sluchové ztráty

Existuje několik stupnic, vymezujících stupeň sluchové ztráty. Nejčastěji se u nás můžeme setkat s klasifikací dle Světové zdravotnické organizace, která ke stupni sluchového postižení připisuje odpovídající hodnotu slyšení v dB (na lepším uchu).

Normální sluch: 25 dB nebo méně

Lehká nedoslýchavost: 26–40 dB

Středně těžká nedoslýchavost: 41–60 dB

Těžká nedoslýchavost: 61–80 dB

Závažné postižení sluchu včetně hluchoty: 81 dB nebo více²⁶

²³ CHERRY, C. *Basic psychology* [online], [cit. 5. 3.2022],

Dostupné z: <https://www.sciencedirect.com/topics/medicine-and-dentistry/cocktail-party-effect>

²⁴ SOVÁK, M. *Nárys speciální pedagogiky*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1980.

²⁵ SLOWÍK, J. *Speciální pedagogika*. Praha: Grada, 2007. ISBN 978-80-247-1733-3, s. 74

²⁶ OLUSANYA B. et al. WHO Hearing loss grades and the International classification of functioning, disability and health [online] [cit. 21. 2. 2022] Dostupné z: <https://www.who.int/bulletin/volumes/97/10/19-230367.pdf>

2.3.2 Klasifikace podle místa vzniku sluchové vady

V souvislosti s lokalizací narušeného sluchového analyzátoru hovoříme o vadách převodních, percepčních, smíšených a centrálních. O převodní vadu se jedná při organické či funkční změně vnějšího nebo středního ucha, která je typická postižením kvantity slyšení. Narušení zmíněných oblastí sluchového ústrojí nemůže vést k úplné hluchotě a tyto vady lze kompenzovat vhodnými sluchadly.²⁷ Naproti tomu percepční vady zahrnují potíže v oblasti vnitřního ucha a jsou charakteristické narušenou funkcí vláskových buněk nebo zhoršenou činností sluchového nervu. Osoby s percepční vadou se mohou potýkat s úplnou ztrátou sluchu.²⁸

2.3.3 Klasifikace podle doby vzniku sluchových vad

Podle doby vzniku klasifikujeme sluchové vady na prelingvální a postlingvální. První pojem označuje vrozenou či získanou sluchovou vadu, k níž došlo před dokončením základního řečového vývoje. Jelikož řeč není v tomto období dostatečně zafixována, naučené dovednosti se nerozvíjí a zanikají. O stavu, kdy ke sluchové ztrátě došlo až po ukončení vývoje řeči, hovoříme v souvislosti s postlingvální sluchovou vadou. V tomto případě je základní vývoj mluvené řeči dokončen a nemůže tak dojít k jejímu vymizení. Problémy nastávají pouze v prozodické a artikulační oblasti z toho důvodu, že jedinci nemají možnost provádět dostatečnou sluchovou kontrolu svého mluveného projevu a dochází tedy ke změnám zvukové stránky řeči.²⁹

2.3.4 Statistika osob se sluchovým postižením

Na světě žijí miliony osob se sluchovým postižením. Nahlédneme-li do statistiky Světové zdravotní organizace, zpozorujeme, že počet osob neslyšících stále vzrůstá. Mezi časté příčiny sluchových vad patří například infekce sluchového analyzátoru či narušení sluchového ústrojí způsobené komplikacemi v perinatálním období. V mnoha případech lze vadám předejít,

²⁷ POTMĚŠIL, M. zvuk. Psychosociální aspekty sluchového postižení. Brno: Masarykova univerzita, 2010. ISBN 978-80-210-5184-3, s. 139–140

²⁸ SLOWÍK, J. *Speciální pedagogika*. Praha: Grada, 2007. ISBN 978-80-247-1733-3, s. 74

²⁹ SOURALOVÁ, Eva. LANGER, Jiří. *Surdopedie: Texty k distančnímu vzdělávání v rámci kombinovaného studia*. Olomouc: Univerzita Palackého, 2005. ISBN 80-244-1084-2, s. 12

proto musíme dbát o veřejné zdraví a předcházet nežádoucím podnětům, které mají vliv na sluchovou ztrátu. Je nezbytné provádět včasnou depistáž a následné poskytnutí výchovně-vzdělávací péče jedincům s ohledem na jejich diagnózu.³⁰

Jak jsme již naznačili, četnost osob se sluchovou ztrátou stále roste. Světová zdravotnická organizace k roku 2005 uvedla počet 278 milionů osob,³¹ jejichž diagnóza odpovídala středně těžkému až těžkému sluchovému postižení. Aktuální stav pojednává o 430 milionech jedinců s invalidizující sluchovou ztrátou a World Health Organization hovoří o pravděpodobném nárůstu osob se sluchovým postižením, které roku 2050 může přesáhnout hranici 700 milionů osob.³²

Na území České republiky žije okolo 300 tisíc jedinců se sluchovou vadou, přičemž největší zastoupení těchto osob náleží jedincům s tzv. presbykuzií, tedy stařeckou nedoslýchavostí. Jak již z názvu vyplývá, zmíněná porucha postihuje osoby vyššího věku, a to především v období po 60 roce života.³³

Mezi časté příznaky onemocnění sluchového orgánu může být tzv. tinnitus, který je typický přítomností ušních šelestů, pískání či hučení v oblasti sluchového orgánu³⁴ Mezi možné spouštěče ušního šelestu patří vedlejší účinky některých léků, neurologické obtíže nebo časté vystavování sluchu hlasitým zvukům.³⁵ Doc. Aleš Hahn uvádí, že až 50 procent lidí nad 60–65 let má zkušenost s jistou formou subjektivního tinnitu, tedy se zvukovými vjemy, vzniklými bez podnětu z vnějšího prostředí.³⁶

³⁰ WORLD HEALTH ORGANIZATION. *Deafness* [online] [cit. 20. 2. 2022] Dostupné z: <https://www.who.int/news-room/facts-in-pictures/detail/deafness?fbclid=IwAR0i-KbDiv4lgHJQUvO4ZU9j7MyEpR1eMPAN1j7MY5BNQ5972X8adBQLrPM>

³¹ HORAKOVA, Radka. *Sluchové postižení: Úvod do surdopedie*. Praha: Portál, 2012. ISBN 978-80-262-0084-0, s. 11

³² WORLD HEALTH ORGANIZATION. *Deafness* [online] [cit. 20. 2. 2022] Dostupné z: https://www.who.int/health-topics/hearing-loss#tab=tab_2

³³ NOVÁK, Martin. Česká unie neslyšících, Z.Ú. *Statistiky počtu osob se sluchovým postižením* [online] [cit. 20. 2. 2022] Dostupné z: <https://www.cun.cz/cs/blog/2017/05/17/statistiky-poctu-osob-se-sluchovym-postizenim/>

³⁴ HORAKOVA, Radka. *Sluchové postižení: Úvod do surdopedie*. Praha: Portál, 2012. ISBN 978-80-262-0084-0, s. 11–12

³⁵ RESOUND. *Co způsobuje tinnitus?* [online] [cit. 21. 2. 2022] Dostupné z: <https://www.resound.com/cs-cz/hearing-loss/tinnitus/causes>

³⁶ HORAKOVA, Radka. *Sluchové postižení: Úvod do surdopedie*. Praha: Portál, 2012. ISBN 978-80-262-0084-0, s. 12

3 Výchova a vzdělávání a následné uplatnění osob se sluchovým postižením

3.1 Osoby se sluchovým postižením

Mnoho osob se sluchovým postižením vnímá sebe samé jako rovnocenné partnery slyšících. Také přístup intaktní společnosti mění svůj pohled na jedince postižené sluchovou ztrátou a přistupují k nim jako k minoritě s odlišným jazykem a kulturou.³⁷

V případě, že chceme označit osoby se sluchovým postižením výrazem neslyšící s malým „n“, musíme brát v potaz velikost jejich sluchové ztráty. Zmíněné slovo lze pojmout také v kontextu s označením jazykové či kulturní menšiny, v tomto případě se však jedná o slovo Neslyšící s velkým „N“.

Členství v této komunitě závisí nejen na preferovaném užívání znakového jazyka jako hlavního komunikačního systému, ale především na samotném postoji člověka a jeho rozhodnutí, zda se cítí být členem minority sluchově postižených.³⁸

V knize s názvem Neslyšící jako jazyková a kulturní menšina poukazuje Bakerová a Cokely na konkrétní podmínky, které vedou ke členství v komunitě Neslyšících:

„Podmínka audiologická – potenciální člen musí mít určitou ztrátu sluchu

Podmínka politická – členem komunity se může stát osoba, která se zásadně podílí na věcech veřejných spojených s komunitou Neslyšících

Podmínka jazyková – kompetence rozumět znakovému jazyku dané komunity Neslyšících a plynule ho využívat

Podmínka společenská – dostatečná angažovanost v životě komunity Neslyšících“³⁹

³⁷ HORÁKOVÁ, Radka. *Sluchové postižení, úvod do surdopedie*. Praha: Portál, s. r. o., 2012. ISBN 978-80-262-0084-0, s. 109

³⁸ HUDÁKOVÁ, Andrea. *Neslyšící jako členové jazykové a kulturní menšiny*. [online], [cit. 2. 5.2022] Dostupné z: <http://ruce.cz/clanky/221-neslysici-jako-clenove-jazykove-a-kulturni-mensiny>

³⁹ HORÁKOVÁ, Radka. *Sluchové postižení, úvod do surdopedie*. Praha: Portál, s. r. o., 2012. ISBN 978-80-262-0084-0, s. 112

3.2 Legislativní ukotvení přístupu k výchově a vzdělávání osob se sluchovým postižením

Podmínky, upravující uskutečňování výchovy a vzdělávání sluchově postižených v České republice jsou ukotveny v zákonu 561/2004 Sb. Zákon o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání. Tento školský zákon zahrnuje obecné zásady a cíle vzdělávání, charakteristiku vzdělávacích programů a další záležitosti, které jsou důležité pro správné fungování institucí.⁴⁰ V souvislosti s problematikou edukace osob se specifickými potřebami je nutno zmínit §16 odst. 9 téhož zákona, jenž obsahuje informace o vzdělávání dětí, žáků, studentů se specifickými potřebami a dětí, žáků a studentů nadaných. Tento paragraf je dále rozpracován vyhláškou č. 27/2016 Sb.⁴¹

V souvislosti se vzděláváním osob se sluchovým postižením je rovněž nutno zmínit zákon č. 384/2008 Sb. Zákon o komunikačních systémech neslyšících a hluchoslepých osob. Obsah této novelizace zákona č. 155/1998 Sb. pojednává o právu zvolit ke komunikaci takový dorozumívající systém, který je přiměřený schopnostem jedince a jenž odpovídá specifickým potřebám žáka. Úvodní ustanovení také hovoří o maximálním respektování zvoleného komunikačního systému.⁴²

Jelikož vzdělávání osob se zdravotním postižením vyžaduje podporu a spolupráci mnoha odborných pracovníků, je nezbytné zmínit také obsah vyhlášky č. 197/2016 Sb., který řeší problematiku poradenské činnosti. Vyhláška o poskytování poradenských služeb ve školách a školských poradenských zařízeních zahrnuje bezplatnou poradenskou podporu ze strany speciálně-pedagogického centra, pedagogicko-psychologických poraden a střediska rané péče, jejichž činnost směřuje k zajišťování speciálně-vzdělávacích potřeb žáka a k zařazení žáka do vhodného procesu vzdělávání. Dokument se také zabývá profesní činností odborných pracovníků školského poradenského zařízení, speciálně-pedagogického centra a pedagogicko-psychologické poradny.⁴³

⁴⁰ Zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon)

⁴¹ Vyhláška č. 27/2016 Sb., o vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami a žáků nadaných

⁴² Zákon č. 384/2008 Sb., Zákon, kterým se mění zákon č. 155/1998 Sb., o znakové řeči a o změně dalších zákonů a další související zákony

⁴³ Vyhláška č. 197/2016 Sb. Vyhláška, kterou se mění vyhláška č. 72/2005 Sb., o poskytování poradenských služeb ve školách a školských poradenských zařízeních, ve znění pozdějších předpisů, a některé další vyhlášky

Před zahájením výukového procesu je nutné posoudit úroveň znalosti a dovednosti osoby se sluchovým postižením. Na základě žádosti zákonného zástupce a souhlasu školního poradenského zařízení je odbornými pracovníky prováděno a vyhodnocováno diagnostické vyšetření. Následuje konzultace nad možnostmi vzdělávání a plnění rámcového vzdělávacího programu. Výběr školy, v níž bude výuka probíhat, závisí na stupni zdravotního postižení jedince a na preferencích zákonných zástupců dítěte.⁴⁴

Pro osoby postižené sluchovou ztrátou jsou zřizovány samostatné školy a třídy, v nichž je vzdělávání přizpůsobeno specifickým potřebám jedinců. V případě, že žáci se specifickými potřebami využívají opatření třetího a vyššího stupně,⁴⁵ mohou být zařazeni do samostatně zřízených tříd, oddělení, studijních skupinek a škol podle §16 odst. 9 školského zákona. V těchto školách působí speciální pedagogové, kteří respektují individuální zvláštnosti žáků a uplatňují při výuce princip individuálního přístupu.⁴⁶

Rozhodující vliv na vstup žáka do určitého zařízení mají také komunikační dovednosti žáka. Doporučení, které vydává školské poradenské zařízení obsahuje specifikaci konkrétního stupně sluchového postižení. Na základě tohoto dokumentu dochází k zahájení podpůrných opatření, a tudíž i k výběru vhodného způsobu komunikace mezi učitelem a žákem. Bez ohledu na preferovaný jazyk jedince je vzdělávání podporováno rovněž neverbálními komunikačními systémy.⁴⁷

Dovoluje-li to zdravotní stav dítěte, je dítě či žák se sluchovým postižením primárně zařazen do běžné třídy. Jestliže školské poradenské zařízení usoudí, že podpůrná opatření v běžné škole nevyhovují speciálním potřebám žáka a nedochází k naplnění vzdělávacích cílů, je žákovi doporučen přesun do školy, třídy, oddělení nebo studijní skupiny, zřízené podle §16 odst. 9 školského zákona.

⁴⁴ BARVÍKOVÁ, Jana. *Katalog podpůrných opatření*, Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci. 2020, ISBN 978-80-244-5710-9, s. 115

⁴⁵ BARVÍKOVÁ, Jana. *Katalog podpůrných opatření*, Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci. 2020, ISBN 978-80-244-5710-9, s. 116

⁴⁶ Zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon)

⁴⁷ Vyhláška č. 197/2016 Sb. Vyhláška, kterou se mění vyhláška č. 72/2005 Sb., o poskytování poradenských služeb ve školách a školských poradenských zařízeních, ve znění pozdějších předpisů, a některé další vyhlášky

V případě, že školské poradenské zařízení doporučí jedinci edukaci ve škole pro sluchově postižené, musí být žák nebo jeho zákonný zástupce informován o rozdílech ve vzdělávacím programu a o dopadu na pokračující vzdělávání a profesní uplatnění.⁴⁸

3.3 Poskytování podpůrných opatření v rámci výchovy a vzdělávání SP

K dosažení požadovaných vzdělávacích cílů rámcového vzdělávacího programu jedince se sluchovým postižením je nutná aplikace podpůrných opatření, která závisí na stupni sluchového postižení. Nezbytná úprava vzdělávání může spočívat v úpravě metod výuky, obsahu a výstupů vzdělávání, organizaci výuky, hodnocení, podpory v oblasti intervence školy a v podobě využití kompenzačních pomůcek.⁴⁹

Podpůrná opatření jsou členěna do pěti stupňů podle organizační, pedagogické a finanční náročnosti, přičemž první stupeň podpůrných opatření uplatňuje škola nebo školské zařízení bez souhlasu školského pedagogického zařízení. Druhý až pátý stupeň je poskytován po předchozím informovaném souhlasu žáka nebo zákonného zástupce až do doby, kdy z doporučení bude vyplývat, že poskytování podpůrných opatření je již nepotřebné.⁵⁰

Jestliže velikost sluchové ztráty jedince vyžaduje podporu třetího, čtvrtého či pátého stupně a jestliže vzdělávání žáka nesplňuje požadavky rámcového vzdělávacího programu, může být využito podpůrné opatření v podobě prodloužené délky vzdělávání na základní či střední škole. K této situaci může dojít z několika příčin. Jedná se například o nesplnění podmínek RVP nebo IVP či o nedostatečné osvojení důležitých pojmů. Na dokončení určitého ročníku mohou mít negativní dopad rovněž zdravotní potíže žáka. V těchto případech prodloužená doba vzdělávání zajistí prostor pro osvojení vědomostí a dovedností, v nichž má žák rezervy.⁵¹

Podpůrná opatření prvního stupně jsou poskytována žákům, jejichž sluchové vnímání je oslabeno v takové míře, která příliš neovlivňuje rozvoj komunikačních schopností

⁴⁸ Vyhláška č. 27/2016 Sb., o vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami a žáků nadaných

⁴⁹ Vyhláška č. 27/2016 Sb., o vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami a žáků nadaných

⁵⁰ Zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon) (par. 16)

⁵¹ BARVÍKOVÁ, Jana. *Katalog podpůrných opatření*, Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci. 2020, ISBN 978-80-244-5710-9, s. 117, 118

a osvojování poznatků při vzdělávání. Příčinou oslabeného sluchového vnímání mohou být opakované záněty v oblasti středouší a horních cest dýchacích, zvětšené nosní mandle, jednostranná hluchota nebo jiné zdravotní problémy, související s touto problematikou. V případě, že poskytnutí podpůrných opatření prvního stupně nebude odpovídat vzdělávacím potřebám dítěte, požádá žák nebo jeho zákonný zástupce speciálně-pedagogickém centru o vyšetření a následné přiznání podpůrných opatření vyššího stupně speciálně-pedagogické podpory.⁵²

Do druhého stupně podpůrných opatření řadíme žáky, jejichž zdravotní stav vyžaduje poradenskou, metodickou a intervenční činnost speciálně pedagogického centra pro sluchově postižené. Jedná se o osoby s lehkou nedoslýchavostí, kteří mají z důvodu sluchového postižení problém diferencovat určitá slova, hlásky a jejichž problémy jsou obvykle kompenzovány speciálními učebními pomůckami.⁵³ Do této kategorie řadíme také osoby se středně těžkým a těžkým sluchovým postižením, jejichž handicap je dobře kompenzován sluchadly nebo kochleárními implantáty. Součástí podpůrných opatření je také podpora v podobě předmětu speciálně-pedagogické péče.⁵⁴

Podpůrná opatření třetího stupně využívají osoby se středně těžkou nedoslýchavostí, žáci s těžkou poruchou sluchu a žáci s dalším souběžným postižením. Při komunikaci s jedincem vyžadujícím podporu tohoto stupně, můžeme spatřit obtíže v rozeznávání zvukově podobných slov nebo ve vyslovování hlásek. Problém můžeme zaznamenat také v omezené slovní zásobě, jejíž příčinou je vnímání nedostatečného množství podnětů.⁵⁵ Důležitou součástí výuky je tedy využívání vizuálních materiálů a dbání na vhodné podmínky při odezírání.⁵⁶

Jestliže má žák výrazné obtíže v oblasti sluchového vnímání a jeho zdravotní stav vyžaduje značnou podporu a pomoc při vzdělávání, je na místě poskytnout podpůrná opatření čtvrtého stupně. Nezbytná úprava spočívá především ve vyloučení poslechových cvičení, mluvené produkce a v zajištění výuky prostřednictvím českého znakového jazyka.

⁵² BARVÍKOVÁ, Jana. *Katalog podpůrných opatření*, Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci. 2020, ISBN 978-80-244-5710-9, s. 17

⁵³ Vyhláška č. 27/2016 Sb., o vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami a žáků nadaných

⁵⁴ BARVÍKOVÁ, Jana. *Katalog podpůrných opatření*, Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci. 2020, ISBN 978-80-244-5710-9, s. 17

⁵⁵ BARVÍKOVÁ, Jana. *Katalog podpůrných opatření*, Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci. 2020, ISBN 978-80-244-5710-9, s. 17

⁵⁶ BARVÍKOVÁ, Jana. *Katalog podpůrných opatření* [online]. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci. 2015. [cit. 11. 5. 2022]. ISBN 978-80-244-4690-5, s. 47-48. Dostupné z: <http://inkluze.upol.cz/ebooks/katalog-sp/katalog-sp.pdf>

V rámci individuálního vzdělávacího plánu mohou potřeby žáka vyžadovat rovněž podporu jiného pedagogického pracovníka, například asistenta pedagoga, tlumočnicka českého znakového jazyka či přepisovatele. Žák také potřebuje dostatek vizuálních materiálů, které podpoří jeho vzdělávání.⁵⁷

Uplatňování pátého stupně podpůrných opatření vyžadují žáci, u nichž selhala podpora předchozích stupňů. Tato nejvyšší míra pomoci je využívána především u osob s těžkou sluchovou vadou na úrovni oboustranné praktické hluchoty a u osob s přidruženým postižením. V důsledku oslabených jazykových funkcí mají lidé často problém s porozuměním čteného textu, bohatostí slovní zásoby a s vyslovováním mnohých hlásek. V této fázi je častým preferovaným komunikačním systémem český znakový jazyk či některý z náhradních komunikačních systémů alternativní a augmentativní komunikace (AAK). Ve většině případů je nezbytná přítomnost dalšího pedagogického pracovníka nebo tlumočnicka, který žákovi poskytuje speciálně-pedagogické služby po celou dobu výuky.⁵⁸

3.4 Primární intervence osob se SP

Vůbec první podporu osob se zdravotním postižením poskytuje raná péče, která je legislativně ukotvena v §54 zákona č. 108/2016 Sb. „O sociálních službách“. Jedná se o terénní, popřípadě ambulantní službu, určenou dítěti a rodičům dítěte mladšího osmi let, jehož zdravotní postižení vyžaduje komplexní péči, nebo jehož vývoj může být ohrožen z důvodu zdravotních problémů. Podpora dítěte spočívá ve výchovně-vzdělávacích, terapeutických a aktivizačních činnostech, dále služba pomáhá při uplatňování práv, obstarávání osobních záležitostí a při zprostředkování kontaktu s okolím.⁵⁹

Ranou péči osobám se sluchovým postižením v České republice poskytuje Centrum pro dětský sluch Tamtam se sídlem v Praze a Olomouci.⁶⁰ Úloha organizace spočívá v podpoře rodiny při zvládnání nové situace a v podpoře při organizaci různých záležitostí, souvisejících

⁵⁷ Vyhláška č. 27/2016 Sb., o vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami a žáků nadaných

⁵⁸ BARVÍKOVÁ, Jana. *Katalog podpůrných opatření*, Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci. 2020, ISBN 978-80-244-5710-9, s. 16

⁵⁹ Zákon č. 108/2016 Sb. o sociálních službách

⁶⁰ HORAKOVA, Radka. *Sluchové postižení: Úvod do surdopedie*. Praha: Portál, 2012. ISBN 978-80-262-0084-0, s. 32

s péčí o dítě se sluchovým postižením a s jeho vzděláváním.⁶¹ Činnost rané péče provádí rovněž speciálně-pedagogická centra, která jsou součástí škol, zřizovaných podle §16, odst. 9 školského zákona.⁶²

3.5 Možnosti vzdělávání osob se sluchovým postižením

3.5.1 Předškolní vzdělávání

Mateřské školy jsou určeny dětem s různým stupněm sluchového postižení ve věku od dvou let do zahájení povinné školní docházky.⁶³ Během předškolního vzdělávání jsou realizovány výchovně-vzdělávací aktivity, při nichž speciální pedagogové využívají speciální výukové metody odpovídající specifickým potřebám dítěte. Při vzdělávacím procesu jsou také využívány speciální komunikační techniky, zmírňující negativní dopad sluchového postižení na vzdělávání a začlenění do společnosti. Třída mateřské školy, která plní svou funkci při samostatně zřízených školách podle §16, odst. 9 školského zákona, je vybavena speciálními technickými prostředky. Díky sníženého počtu dětí ve třídě je pedagogy umožněno uplatňovat individuální přístup.⁶⁴

České republice je aktuálně zřízeno 13 mateřských škol, přičemž každá z nich je přidružena k základní nebo střední škole, určené žákům se sluchovým postižením. Tři školy, samostatně zřízené podle §16, odst. 9 školského zákona můžeme nalézt v Praze, další zařízení se nachází v Plzni, Liberci, Hradci Králové, v Českých Budějovicích, Ivančicích, Kyjově, v Olomouci, Ostravě, Brně a ve Valašském Meziříčí.⁶⁵

I v případě, že vhodná kompenzace sluchové vady či sluchového postižení umožňuje integraci dítěte do běžného proudu vzdělávání mateřských škol, někteří z rodičů preferují

⁶¹ Centrum pro dětský sluch Tamtam, o. p. s. *Raná péče*. [online], [cit. 11. 5.2022]

Dostupné z: <https://www.tamtam.cz/co-delame/rana-pece/>

⁶² Vyhláška č. 197/2016 Sb. Vyhláška, kterou se mění vyhláška č. 72/2005 Sb., o poskytování poradenských služeb ve školách a školských poradenských zařízeních, ve znění pozdějších předpisů, a některé další vyhlášky

⁶³ Zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon) – par. 34

⁶⁴ SKÁKALOVÁ, T. *Uvedení do problematiky sluchového postižení: učební text pro studenty speciální pedagogiky*. Vyd. 1. Hradec Králové: Gaudeamus. 2011, ISBN 978-80-7435-098-6, s. 94

⁶⁵ LANGER, J. *Poradenství pro osoby se sluchovým postižením*. In *Poradenství pro osoby se zdravotním postižením*. Olomouc: Univerzita Palackého, 2017, s. ISBN 978-80-244-1799-8

vzdělávání dítěte v zařízeních, které jsou primárně zaměřeny na osoby vyžadující surdopedickou péči. Důvodem může být využívání znakového jazyka při komunikaci, princip individuálnějšího přístupu z důvodu menšího počtu dětí ve třídě nebo logopedická péče v podobě každodenních logopedických cvičení.⁶⁶

Osoby neslyšící mají možnost navštěvovat také zájmové kroužky, díky nimž mohou rozvíjet svůj umělecký talent. Například v Brně došlo ke sdružení filmařského, fotografického a pantomimického kroužku. Pracuje zde pantomimický soubor Divadelního kroužku neslyšících Brno DIKRON. Vedle tohoto souboru působilo také uskupení DIKRONEK, později JOKO, určené malým dětem. V Ostravě působí KAČEŘI, kroužek při škole pro sluchově postižené. Dalšími dětskými uskupeními jsou například LESÁNEK nebo ŽIRAFY.⁶⁷

3.5.2 Základní vzdělávání

Po předškolním vzdělávání následuje povinná školní docházka, která trvá po dobu devíti let. Ve školách pro osoby se sluchovým postižením je vzdělávání prodlouženo o přípravný ročník, díky němuž žáci získají delší časový prostor pro osvojení dovedností ke vstupu do základní školy.⁶⁸ Před nástupem do základního vzdělávání je každému dítěti předložen test školní zralosti, jehož výsledek zhodnocuje vývojovou úroveň jedince a udává, zda je dítě připraveno ke vstupu do školy. V případě, že předkládáme tento test dítěti se sluchovým postižením, je nutno respektovat specifické zvláštnosti jedince a zvolit vstřícný komunikační přístup k dítěti. Problém z případné neúspěšnosti totiž nemusí pramenit ze snížené vývojové úrovně dítěte, nýbrž z nevhodného přístupu ze strany pedagoga.⁶⁹ Jedním z nejrozšířenějších a nejznámějších testů je tzv. Jiráskův test školní zralosti, který spočívá v kresbě lidské postavy, napodobení psacího písma a obkreslení skupiny bodů.

Stejně jako v mateřských školách, také v základních školách jsou třídy přizpůsobeny specifickým potřebám dětí. Žáci, kteří jsou vzdělávání podle §16, odst. 9 zákona 561/2004,

⁶⁶ JUNGWITHOVÁ, Iva. Dítě se sluchovým postižením v MŠ a ZŠ. Praha: Portál. 2015, ISBN 978-80-262-0944-7, s. 54-55

⁶⁷ KOSTELNÍK, Kaj. *Velký ilustrovaný průvodce neslyšících a nedoslýchavých po jejich vlastním osudu*, 3. díl. Brno: SORDOS sdružení pro kulturu neslyšících Brno, ISBN 978-80-270-8736-5, s. 491

⁶⁸ BARVÍKOVÁ, Jana. *Katalog podpůrných opatření*, Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci. 2020, ISBN 978-80-244-5710-9, s. 118

⁶⁹ JUNGWITHOVÁ, Iva. Dítě se sluchovým postižením v MŠ a ZŠ. Praha: Portál. 2015, ISBN 978-80-262-0944-7, s. 147

mají při výchově a vzdělávání právo na specifický přístup speciálních pedagogů a asistentů pedagoga. Dále mají nárok na využití kompenzačních pomůcek, rehabilitačních pomůcek, didaktických materiálů⁷⁰ a na uplatnění individuálního přístupu.⁷¹

3.5.3 Sekundární vzdělávání

Povinná školní docházka je završena úspěšným dokončením posledního ročníku základní školy. Vyšší forma vzdělávání v podobě středních škol již nespadá do povinné školní docházky a podle charakteru výuky zahrnuje několik úrovní. Patří zde gymnázia, na nichž dochází především k rozvoji všeobecných základů, dále čtyřleté střední odborné školy, zakončené maturitní zkouškou, střední odborná učiliště, konzervatoře, vyšší odborné školy a jazykové školy.

Výběr středoškolského oboru je důležitý proces, při němž je nutno zohlednit několik faktorů. Jedná se zejména o zdravotní předpoklady dítěte, preferenci jedince při volbě následného zaměstnání, o schopnosti a nadání jedince.⁷² Sekundární vzdělávání je umožněno nejen žákům intaktním, ale také žákům se specifickými potřebami. V současné době se velmi často hovoří o integraci, jejíž cíl spočívá v maximálním rozvoji osob s postižením či znevýhodněním a v jejich sociální adaptaci.⁷³

Děti, žáci a studenti se speciálními vzdělávacími potřebami jsou tedy vzdělávání nejen ve školách samostatně zřízených podle §16 školského zákona, ale také v běžných školách formou individuální nebo skupinové integrace. Rodiče dítěte mají právo na zařazení svého syna či dcery do spádové mateřské či základní školy⁷⁴ a úlohou zařízení je upravit přístup k žákovi tak, aby vzdělávání vyhovovalo specifickým potřebám dítěte.⁷⁵

⁷⁰ Zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon)

⁷¹ Vyhláška č. 27/2016 Sb., o vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami a žáků nadaných

⁷² HANÁKOVÁ, Adéla et al. *Vzdělávání pohledem žáka se zdravotním postižením*. 1. Vydání. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2016, ISBN 97880-244-4924-1. s. 39, 40

⁷³ HANÁKOVÁ, Adéla et al. *Vzdělávání pohledem žáka se zdravotním postižením*. 1. Vydání. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2016, ISBN 97880-244-4924-1. s. 71

⁷⁴ HANÁKOVÁ, Adéla et al. *Vzdělávání pohledem žáka se zdravotním postižením*. 1. Vydání. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2016, ISBN 97880-244-4924-1. s. 80

⁷⁵ JUNGWIRTHOVÁ, Iva. *Dítě se sluchovým postižením v MŠ a ZŠ*. Praha: Portál, s. r. o., 2015, ISBN 978-80-262-0944-7. s. 64

Na základě doporučení školského poradenského zařízení zpracovává škola takové úpravy ve vzdělávání, které pomáhají dítěti dosáhnout určitých cílů ve výuce. V případě integrace žáků do běžného proudu vzdělávání učitel obvykle sestavuje individuální vzdělávací plán, který je zpracováván s případnou pomocí dalších odborných pracovníků.⁷⁶ Metodické vedení a podporu škole poskytuje speciálně-pedagogické centrum nebo pedagogicko-psychologická poradna. Příslušné speciálně-pedagogické centrum je zaměřeno na konkrétní typ postižení a na surdopedickou či jinou péči.⁷⁷

V této kapitole je nezbytné zmínit fakt, že na vzdělávání žáka se podílí mnoho odborných pracovníků. Náplní zaměstnanců školského poradenského zařízení je depistáž žáků se zdravotním postižením, vedení dokumentace u žáků vyžadujících první až pátý stupeň podpurných opatření nebo poskytování poradenských služeb rodině dítěte. Poradenství a podporu rodině dítěte poskytují také zaměstnanci speciálně-pedagogická centra, odborníci z pedagogicko-psychologické poradny,⁷⁸ ale také zdravotníci, kteří prostřednictvím audiometrických metod a jiných diagnostických materiálů vyšetřují velikost sluchové ztráty.⁷⁹ Všechny uvedené záležitosti jsou v souladu se zákonem 110/2019 Sb. o zpracování osobních údajů.⁸⁰

Jak již bylo zmíněno, při základních školách pro sluchově postižené žáky jsou mnohdy zřízené i střední školy. Svou činnost vykonávají celkem v pěti městech České republiky, konkrétně v Olomouci,⁸¹ v Českých Budějovicích,⁸² Valašském Meziříčí,⁸³ v Brně⁸⁴ a v Hradci

⁷⁶ Vyhláška č. 27/2016 Sb., o vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami a žáků nadaných

⁷⁷ JUNGWIRTHOVÁ, Iva. *Dítě se sluchovým postižením v MŠ a ZŠ*. Praha: Portál, s. r. o., 2015, ISBN 978-80-262-0944-7. s. 66, 67

⁷⁸ Vyhláška č. 197/2016 Sb. Vyhláška, kterou se mění vyhláška č. 72/2005 Sb., o poskytování poradenských služeb ve školách a školských poradenských zařízeních, ve znění pozdějších předpisů, a některé další vyhlášky

⁷⁹ JUNGWIRTHOVÁ, Iva. *Dítě se sluchovým postižením v MŠ a ZŠ*. Praha: Portál, s. r. o., 2015, ISBN 978-80-262-0944-7. s. 2

⁸⁰ Zákon č. 110/2019 Sb. o zpracování osobních údajů

⁸¹ Střední škola, základní škola a mateřská škola pro sluchově postižené, Olomouc, Kosmonautů 4. *Střední škola: Praktická škola dvouletá*. [online], [cit. 9. 4.2022] Dostupné z: <https://www.sluch-ol.cz/stredni-skola/nase-ss>

⁸² MŠ, ZŠ A SŠ PRO SLUCHOVĚ POSTIŽENÉ ČESKÉ BUDĚJOVICE. *Střední škola*. [online], [cit. 9. 4.2022] Dostupné z: <https://www.sluchpostcb.cz/c-8-stredni-skola.html>

⁸³ Střední škola pro sluchově postižené ve Valašském Meziříčí. *Studijní obory*. [online], [cit. 9. 4.2022] Dostupné z: <http://ss.val-mez.cz/obory.php>

⁸⁴ Střední škola, střední odborné učiliště a odborné učiliště Gellnerka Brno. *Střední škola a SOU, Odborné učiliště*. [online], [cit. 9. 4.2022] Dostupné z: <http://sssou.gellnerka.cz/subdom/sssou/stredni-skola-a-sou/>

Králové.⁸⁵ Střední školy pro osoby sluchově postižené můžeme nalézt rovněž v Praze na třech pracovištích, a to konkrétně na ulici Ječná, Holečkova a Výmolova.⁸⁶

3.5.4 Terciární vzdělávání

Univerzita Karlova

Univerzita Karlova je považována za jednu z nejstarších univerzit Evropy. Její založení je datováno rokem 1348 a nyní zahrnuje celkem 13 fakult, včetně fakulty filosofické.⁸⁷ Zmíněná fakulta nabízí vzdělávání studentům bakalářského, magisterského i doktorského studia, dále umožňuje dalším zájemcům účastnit se programů, které jsou součástí celoživotního vzdělávání.⁸⁸ O filosofické fakultě hovoříme v souvislosti s oborem Jazyk a komunikace neslyšících, který je určen především osobám se sluchovým postižením.

Jedná se o prezenční bakalářské studium, v rámci něhož si studenti druhého ročníku volí jeden z nabízených modulů. Jedná se o modul Lingvistiky znakových jazyků, který jedinci zajistí odbornou připravenost v oblasti lingvistiky a umožní absolventovi využít své znalosti a praktické dovednosti při tvorbě soukromých, garantových a jiných projektů. Druhým modulem studijního programu Jazyky a komunikace neslyšících je Vzdělávání neslyšících. Student v průběhu vysokoškolského vzdělávání získává patřičné znalosti a praktické dovednosti, které následně využívá v praxi při výuce neslyšících žáků. Přípravu k tlumočení českého znakového jazyka do českého jazyka a naopak zajišťuje modul s názvem Tlumočení a překlad: čeština – český znakový jazyk. Po úspěšném završení bakalářského studia státní závěrečnou zkouškou může absolvent působit jako tlumočnick v oblasti zdravotnictví, školství či dalších službách, v nichž odbourává komunikační bariéru mezi majoritní společností a osobou se sluchovým postižením. Nabyté kompetence tlumočení má jedinec možnost využít

⁸⁵ Vyšší odborná škola, Střední škola, Základní škola a Mateřská škola, Hradec Králov. *Střední škola, Vyšší odborná škola*. [online], [cit. 9. 4.2022] Dostupné z: <https://neslhk.com/>

⁸⁶ Gymnázium, Střední odborná škola, Základní škola a Mateřská škola pro sluchově postižené. *Střední škola pro sluchově postižené* [online], [cit. 9. 4.2022] Dostupné z: <https://www.jecna27.cz/stredni-skola-pro-sluchove-postizene>

⁸⁷ UNIVERZITA KARLOVA. *Historie UK*. [online] [cit. 11. 4. 2022] Dostupné z: <https://cuni.cz/uk-374.html>

⁸⁸ FILOSOFICKÁ FAKULTA, Univerzita Karlova. *Jazyky a komunikace neslyšících: Obecné informace o studijním programu* [online] [cit. 11. 4. 2022] Dostupné z: <https://www.ff.cuni.cz/prijimaci-rizeni/studijni-obory/bakalarske-obory/jazyky-komunikace-neslysicich/#uplatneni>

také v týmu, jenž je zaměřen například na sledování rozdílných cílů jednotlivých tlumočnicků nebo na práci se získanými daty, které jsou součástí výzkumu.

Jelikož je tento obor univerzálně sestaven, zájemci o navazující studium mají možnost pokračovat v oblasti společenských věd, zejména v oborech filologických a translatologických. Jestliže u absolventů bakalářského studia nepřevažuje zájem o další vzdělávání, mohou zvolit některou z výše uvedených pracovních pozic. Absolventi se mohou uplatnit také v dalších oborech, ve kterých jsou vyžadovány tyto předpoklady: přesnost, pečlivost, srozumitelné vyjadřování, tvůrčí přístup při řešení oborových problémů či respekt odlišnosti mezi jednotlivými kulturami.⁸⁹

3.6 Profesní orientace osob se sluchovým postižením

Otázka zaměstnanosti je téměř všudypřítomným tématem, neboť díky finančnímu zajištění má jedinec nárok na důstojný život.⁹⁰ Osoby se sluchovým postižením se mnohdy potýkají s předsudky ze strany zaměstnavatelů, následkem čehož může docházet k omezenému výběru zaměstnání osob se sluchovým postižením. Častým předsudkem zaměstnavatelů je například obava z komunikačních specifík jedinců se sluchovou ztrátou. J. Langer a E. Suralová v publikaci *Surdopedie* dodává, že „čím viditelněji se důsledky sluchové vady manifestují, tím obtížněji lze uspět konkurenci na trhu práce.“⁹¹

Volba profesního uplatnění sluchově postižených žáků či studentů je velmi náročná a sluchově postižený jedinec ji mnohdy konzultuje s rodiči, výchovným poradcem, speciálním pedagogem, psychologem a dalšími pracovníky, poskytujícími poradenské služby. Při volbě povolání je zohledňováno zdravotní a komunikační hledisko jedince, dále jsou zohledňovány předpoklady daného zaměstnání a preference osoby se sluchovým postižením.⁹²

⁸⁹ FILOSOFICKÁ FAKULTA, Univerzita Karlova. *Jazyky a komunikace neslyšících: Uplatnění absolventů v zaměstnání a návazném studiu* [online] [cit. 11. 4. 2022] Dostupné z: <https://www.ff.cuni.cz/prijimaci-rizeni/studijni-obory/bakalarske-obory/jazyky-komunikace-neslysicich/#uplatneni>

⁹⁰ Buchtová, Božena a kolektiv. *Nezaměstnanost: psychologický, ekonomický a sociální problém*. Praha: Grada, 2002. ISBN 80-247-9006-8

⁹¹ SURALOVÁ, Eva a Jiří LANGER. *Surdopedie: studijní opora pro kombinované studium*. 1. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého, 2005. ISBN 80-244-1084-2, s. 24 Texty k distančnímu vzdělávání v rámci kombinovaného studia.

⁹² DOLEŽALOVÁ, Lenka. Hricová, Lenka. *Profesní uplatnění osob v České republice* [online]. [cit. 3. 3. 2023], s. 2, 8. Dostupné z: <https://docplayer.cz/24687274-Profesni-uplatneni-osob-se-sluchovym-postizenim-v-ceske-republice.html>

Evidenci osob se zdravotním postižením vede krajský Úřad práce, který využívá osobní údaje výhradně za účelem začlenění a setrvání zdravotně postižených osob na zaměstnanecké pozici, a za účelem statistického sběru dat. Úřad práce také zahrnuje údaje o poskytování pracovní rehabilitace, která je zaměřená na volbu povolání, přípravu, získání a udržení pracovní pozice.⁹³ Další službou, podporující zaměstnávání zdravotně postižených, je Česká Unie podporovaného zaměstnání, která klade důraz na potřeby jedinců a je určena uchazečům o zaměstnání v běžném pracovním prostředí. Jedná se tedy o podporu osob, jejichž schopnost získat a udržet zaměstnání je z nějakého důvodu omezena.⁹⁴

Kariérové poradenství je bezplatným procesem, díky němuž osoby se sluchovým postižením mohou rozvíjet své schopnosti a dovednosti v oblasti vzdělávání i v oblasti profesní sféry. Služba poskytuje odbornou přípravu jedince s ohledem na jeho individuální zvláštnosti, potřeby, zájmy a schopnosti a dovednosti, které mohou rozvíjet. Probíhá formou individuálních či skupinových činností⁹⁵ a je poskytováno v rezortu školství, v rezortu práce a sociálních věcí i v oblasti soukromých organizací.⁹⁶

Vedle zmíněných organizací, které poskytují podporu osobám se ztíženou schopností získat zaměstnání, stojí i organizace specializované výhradně na osoby se sluchovým postižením. Jedná se například o společnost Tichý svět, jejíž hlavní úlohou je rovněž podpora rovnoprávného postavení sluchově postižených osob ve vzdělávání a na trhu práce. Organizace zahrnuje tři druhy sociálních služeb, které se soustředí na sociální rehabilitaci, sociální a právní poradnu, ale také tlumočení a přepis.⁹⁷

⁹³ Zákon č. 435/2004 Sb., *Zákon o zaměstnanosti*

⁹⁴ TOBIŠKA, Bohuslav. *Česká unie pro podporované zaměstnání*. [online]. [cit. 3. 3. 2023], Dostupné z: <https://adoc.pub/eska-unie-pro-podporovane-zamstnavani.html>

⁹⁵ MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ, MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY. *Kariérové poradenství*. [online], [cit. 8. 3.2022] Dostupné z: <https://www.msmt.cz/vzdelavani/dalsi-vzdelavani/karierove-poradenstvi#~:text=Kari%C3%A9rov%C3%A9%20poradenstv%C3%AD%20je%20proces%2C%20v%20r%C3%A1mci%20kter%C3%A9ho%20m%C3%AD,vyu%C5%BE%C3%ADvat%20k%20tomu%20schopnosti%20a%20dovednosti%20kter%C3%A9%20m%C3%AD>.

⁹⁶ MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ, MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY. *Podoby kariérového poradenství*. [online], [cit. 8. 3.2022] Dostupné z: <https://www.msmt.cz/vzdelavani/dalsi-vzdelavani/podoby-karieroveho-poradenstvi-1>

⁹⁷ TICHÝ SVĚT. *Nasloucháme neslyšícím*. [online], [cit. 8. 3.2022] Dostupné z: <https://www.tichyvet.cz/>

Prosazování práv, zájmů a potřeb osob se sluchovým postižením dále pomáhá zajišťovat například Asociace organizací neslyšících, nedoslýchavých a jejich přátel, Česká unie neslyšících, Centrum pro dětský sluch Tamtam, o.p.s. nebo Svaz neslyšících a nedoslýchavých.⁹⁸

⁹⁸ HELPNET.CZ. Informační portál pro osoby se specifickými potřebami. *Organizace sluchově postižených*. [online], [cit. 8. 3.2022] Dostupné z: <https://www.helpnet.cz/sluchove-postizeni/organizace-sluchove-postizenych>

4 Janáčkova akademie múzických umění

Janáčkova akademie múzických umění je známým a typickým reprezentantem terciárního vzdělávání studentů v České republice. Věnuje se jak edukaci slyšící populace vysokoškoláků, tak edukaci handicapovaných vysokoškoláků, mezi kterou spadají studenti oboru Výchovná dramatika pro neslyšící/Divadlo a výchova pro Neslyšící.

Založení akademie bylo inspirováno Leošem Janáčkem, významným skladatelem a sběratelem lidových písní. Tento představitel 20. století se narodil roku 1854 na Hukvaldech, kde strávil významnou část svého života. Projevoval snahu o zkvalitnění hudebního vzdělání na našem území a usiloval o založení hudební akademie, tento krok se mu však nepodařilo zcela naplnit.⁹⁹ Pedagog se zasloužil o založení varhanní školy v Chleborádově vile, na niž docházeli mladí hráči na varhany a talentovaní zpěváci duchovní hudby. Díky této škole došlo k vybudování brněnské konzervatoře,¹⁰⁰ která v předválečném období patřila mezi nejkvalitnější instituce zprostředkovávající hudební vzdělání. Státní hudební a dramatická konzervatoř byla otevřena 1. září 1920 a její součástí se staly tzv. mistrovské třídy, které zprostředkovávaly vzdělávání zájemců o pokračující studium oboru klavír a skladba.¹⁰¹

Vznik první akademie múzických umění je spojen s rokem 1945, kdy došlo ke zřízení hudební akademie v Praze.¹⁰² Nejdříve byly v rámci této akademie vytvořené třídy, v nichž vyučovali vybraní profesori brněnské konzervatoře. O dva roky později byla na jihu Moravy založena Janáčková akademie múzických umění, jejíž znění lze nalézt v zákonu 168/1947.¹⁰³

Janáčkova akademie se roku 2012 stala vůbec první uměleckou školou našeho území, jež otevřela tzv. Univerzitu třetího věku. Tímto označením myslíme formu celoživotního vzdělávání, které poskytuje občanům starším 60 let možnost prohlubovat své vědomosti v určitých oblastech.¹⁰⁴

⁹⁹ JANÁČKOVA AKADEMIE MÚZICKÝCH UMĚNÍ. *Historie JAMU*. [online] [cit. 11. 4. 2022]
Dostupné z: <https://www.jamu.cz/historie-jamu/>

¹⁰⁰ TIC BRNO, p. o. *Chleborádova vila – Varhannická škola* [online] [cit. 6. 3. 2023]
<https://www.leosjanacek.eu/varhannicka-skola/>

¹⁰¹ JANÁČKOVA AKADEMIE MÚZICKÝCH UMĚNÍ. *Historie JAMU*. [online] [cit. 11. 4. 2022]
Dostupné z: <https://www.jamu.cz/historie-jamu/>

¹⁰² JANÁČKOVA AKADEMIE MÚZICKÝCH UMĚNÍ. *Historie JAMU*. [online] [cit. 11. 4. 2022]
Dostupné z: <https://www.jamu.cz/historie-jamu/>

¹⁰³ Zákon č. 168/1947 Sb. Zákon o zřízení vysoké školy

¹⁰⁴ JANÁČKOVA AKADEMIE MÚZICKÝCH UMĚNÍ. *Historie JAMU*. [online] [cit. 11. 4. 2022]
Dostupné z: <https://www.jamu.cz/historie-jamu/>

Studijní programy obou fakult Janáčkově akademie múzických umění zahrnují tříleté bakalářské programy, navazující magisterské programy, čtyřleté či pětileté nenavazující magisterské programy a doktorské programy, v rámci nichž jsou studenti vzdělávání po dobu čtyř let.

4.1 Studijní programy

Zaměříme-li se na konkrétní studijní programy jednotlivých fakult, zpozorujeme, že uchazeč o studium má možnost volby z mnoha rozmanitých hudebních i divadelních oborů. Bakalářský studijní program hudební fakulty zahrnuje specializaci Historická interpretace, hra na dechový, strunný či bicí nástroj a jazzovou kompozici, aranžování a interpretaci. Nenavazující magisterské studium nabízí zaměření na dirigentství, zpěv, operní režii, ale také na kompozici, která jedincům umožňuje spolupráci se sbormistry, multimediálními tvůrci či dirigenty. Zájemci o doktorské studium mají možnost pokračovat v oblasti hudební produkce.¹⁰⁵

Bakalářský program divadelní fakulty poskytuje vzdělávání v rámci divadla a výchovy, dramaturgie a režie, scénografie, divadelní produkce a jevištní technologie, dramatické tvorby a médií. Fakulta rovněž zahrnuje nenavazující magisterské programy, obsahující obor fyzického divadla, muzikálového a činoherního herectví. Absolventi bakalářského studia mají možnost pokračovat v totožném oboru navazujícího magisterského studia, absolventi magisterského studijního programu Dramatická umění nebo jeho přidruženého studijního plánu mohou být připuštěni rovněž k doktorskému studiu.¹⁰⁶

Bakalářský a magisterský program „Divadlo a výchova pro Neslyšících“ je určen neslyšícím i slyšícím studentům, jejichž profesní příprava spočívá v rozvoji jedince po stránce pedagogické i umělecké.¹⁰⁷ Uchazeči o studium jsou povinni podat přihlášku, maturitní vysvědčení a strukturovaný životopis. Maximální kapacita této specializace je rovna šesti přijatých uchazečů o studium. Na přelomu března a dubna probíhá jednokolové přijímací řízení, v rámci něhož jedinci plní několik požadavků, které jsou předpokladem pro úspěšné přijetí

¹⁰⁵ JANÁČKOVA AKADEMIE MÚZICKÝCH UMĚNÍ. *STUDIJNÍ PROGRAMY* [online] [cit. 11. 4. 2022]
Dostupné z: <https://www.jamu.cz/prijimaci-rizeni/studijni-programy/>

¹⁰⁶ JANÁČKOVA AKADEMIE MÚZICKÝCH UMĚNÍ. *STUDIJNÍ PROGRAMY* [online] [cit. 11. 4. 2022]
Dostupné z: <https://www.jamu.cz/prijimaci-rizeni/studijni-programy/>

¹⁰⁷ JANÁČKOVA AKADEMIE MÚZICKÝCH UMĚNÍ. *DIVADLO A VÝCHOVA PRO NESLYŠÍCÍ* [online] [cit. 10. 5. 2022]
Dostupné z: <https://www.jamu.cz/database/study/divadlo-a-vychova-pro-neslysici-325/>

ke studiu. Jednotlivé části přijímací zkoušky zahrnují motivační pohovor, praktickou zkoušku osobnostních, tvůrčích a pedagogických předpokladů a také znalost kultury Neslyšících. Součástí zkoušky je také test pohybových aktivit a znalost znakového jazyka, případně ověření nezbytných předpokladů pro osvojení tohoto komunikačního systému jazykové a kulturní minority.¹⁰⁸

Cílem této specializace je příprava studentů v oblasti umělecké a pedagogické. Divadlo a výchova pro Neslyšící zahrnuje uměleckou práci se znakovým jazykem a klade důraz na kultivaci a akceptaci specifických potřeb jedinců nejrůznějších cílových skupin. Navazující studium je zaměřeno především na způsob práce s výrazovými prostředky a na zkoumání vztahu mezi divadelními aktivitami a výchovnými cíli.¹⁰⁹

V průběhu bakalářského a navazujícího magisterského studia jsou rozvíjeny pedagogické, tvůrčí a umělecké kompetence jedince. Po úspěšném dokončení studia je absolvent schopen uplatnit získané poznatky a dovednosti v nejrůznějších zařízeních, které jsou zaměřené na umělecké vzdělávání. Patří zde například práce v institucích, zajišťujících volnočasové aktivity a divadelní aktivity pro osoby se specifickými potřebami. Studium zahrnuje taktéž umělecké tlumočení do českého znakového jazyka a pedagogickou přípravu pro práci s osobami různých věkových kategorií.¹¹⁰

Po úspěšném dokončení bakalářského oboru Divadlo a výchova pro Neslyšící je studentovi udělen titul BcA., absolvent navazujícího studia získává titul magistra umění. Profesionální dráha může po absolvování oboru směřovat k lektorství volnočasových aktivit, k tvůrčí činnosti nebo k herectví. Ve sféře herectví se jedinec může uplatnit jako člen divadelního spolku či člen organizace, jejíž úkolem je poskytnout podporu sluchově postiženým studentům a absolventům Janáčkovy akademie múzických umění v Brně a zprostředkovat jim možnost pracovního uplatnění v některém z divadelních uskupení. Mezi organizace, které se specializují na uměleckou tvorbu neslyšících i slyšících profesionálů patří divadelní spolek OUKEJ či Divadlo Neslyším, jehož sídlo můžeme nalézt v Brně. Přípravu a účast na kulturních akcích

¹⁰⁸ TICHÉ ZPRÁVY. *Přihláška na bakalářský obor Divadlo a výchova pro Neslyšící* [online] [cit. 10. 5. 2022]
Dostupné z: <https://www.tichezpravy.cz/prihlasky-na-obor-divadlo-a-vychova-pro-neslysici-muzete-podavat-do-konce-unora/>

¹⁰⁹ JANÁČKOVA AKADEMIE MÚZICKÝCH UMĚNÍ. *DIVADLO A VÝCHOVA PRO NESLYŠÍCÍ* [online] [cit. 10. 5. 2022]
Dostupné z: <https://www.jamu.cz/database/study/divadlo-a-vychova-pro-neslysici-325/>

¹¹⁰ TICHÉ ZPRÁVY. *Přihláška na bakalářský obor Divadlo a výchova pro Neslyšící* [online] [cit. 10. 5. 2022]
Dostupné z: <https://www.tichezpravy.cz/prihlasky-na-obor-divadlo-a-vychova-pro-neslysici-muzete-podavat-do-konce-unora/>

zajišťují rovněž zahraniční divadla, jako je například Slovenské divadlo Tiché iskry či americký spolek Deaf west theatre. Po dokončení studia mohou absolventi taktéž vykonávat funkci tlumočnicka v České televizi, která každodenně přenáší informace slyšícím i neslyšícím divákům.

Životní osudy neslyšících osob byly zdokumentovány v pořadu Dorozumění, jenž byl opakovaně promítán na ČT1. Obsah dokumentu zpracovával osudy neslyšících herců, členů představení Caprichos.¹¹¹ V souvislosti s účinkováním neslyšících herců v televizních pořadech je nutno uvést také pořad Hopsasa, který děti provází cvičením na různé básně a zároveň diváky seznamuje s novými znaky ze znakového jazyka.¹¹² Slyšící i neslyšící děti mohou rovněž na stejném televizním programu zhlédnout pohádky ze zvířecí říše, které jsou v rámci pořadu Dr Žako vyprávěny v českém i znakovém jazyce.¹¹³ Mluvená řeč byla do znakového jazyka tlumočena také v pořadu „Čtení do ouška“ aneb Pohádky pro sladké sny.¹¹⁴

Tlumočnické služby zajišťují převod sdělení z jednoho jazyka do druhého a jsou poskytovány především osobám se smyslovým postižením, jejichž handicap znemožňuje přenos informací mezi komunikačními partnery nebo přenos sdělení z médií. Absolvent oboru Divadlo a výchova pro Neslyšící má možnost uplatnit své schopnosti a dovednosti na pozici tlumočnicka Českého znakového jazyka například v České televizi nebo v souborech, které osobám se sluchovým postižením zprostředkovávají umělecký zážitek z hudby. Uskupení Hands Dance je součástí divadelního spolku OUKEJ a zabývá se tlumočením, divadelním zpracováním a interpretací písní prostřednictvím uměleckého projevu. Členy souboru jsou slyšící i neslyšící tlumočníci, jejichž cílem je zprostředkování prožitku z hudebně-divadelního zpracování písně a přiblížení světa Neslyšících většinové populaci.

Jiné studijní programy v České republice jsou rovněž přístupné osobám se sluchovým postižením, vzdělávání však probíhá formou integrace.¹¹⁵ V tomto případě mají jedinci

¹¹¹ KOSTELNÍK, Kaj. *Velký ilustrovaný průvodce neslyšících a nedoslýchavých po jejich vlastním osudu*, 3. díl.

Brno: SORDOS sdružení pro kulturu neslyšících Brno, ISBN 978-80-270-8736-5, s. 421

¹¹² ČT:D. HOPSASA. *Zahopsat si může každý, kdo má náladu*. [online] [cit. 6. 11. 2022]

Dostupné z: <https://decko.ceskatelevize.cz/hopsasa>

¹¹³ ČT:D. DR. ŽAKO. *Nejlepším lékem na všechny bolesti je pohádka*. [online] [cit. 6. 11. 2022]

Dostupné z: <https://decko.ceskatelevize.cz/dr-zako>

¹¹⁴ ČT:D. ČTENÍ DO OUŠKA. *Pohádky pro sladké sny*. [online] [cit. 6. 11. 2022]

Dostupné z: <https://decko.ceskatelevize.cz/cteni-do-ouska>

¹¹⁵ HANÁKOVÁ, Adéla et al. *Vzdělávání pohledem žáka se zdravotním postižením*. 1. Vydání.

Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2016, ISBN 97880-244-4924-1. s. 88

se speciálními vzdělávacími potřebami možnost využít činnost vysokoškolského poradenského pracoviště, které poskytuje komplexní poradenské služby zaměřené na:

- *Thlumočení znakového jazyka a znakované češtiny*
- *Zapisování přednášek*
- *Zapůjčování technických a kompenzačních pomůcek*
- *Výuku komunikačních technik*¹¹⁶

Vhodné podmínky pro vysokoškolské vzdělávání osob na rovnoprávném základě s ostatními poskytují v rámci některých vysokých škol tato poradenská centra a střediska:

- *„Centrum pomoci handicapovaným, Univerzita Palackého v Olomouci,*
- *Kancelář pro studenty se speciálními potřebami Univerzita Karlova v Praze*
- *Teiresiás – Středisko pro pomoc studentům se specifickými nároky, Masarykova univerzita, Brno*¹¹⁷

Mezi činnosti poradenských služeb patří také kariérové poradenství, jehož náplní je pomoc dětem, žákům a studentům při volbě následného studia nebo zaměstnání a při přípravě na budoucí povolání.¹¹⁸

Podle zákona č. 435/2004 Sb. se zaměstnavateli ukládá povinnost zaměstnat v pracovním poměru konkrétní podíl zdravotně postižených osob. V §4 zákon hovoří o rovném zacházení a zákazu diskriminace při uplatňování práva na zaměstnanost.¹¹⁹ Práce je důležitá pro osoby intaktní, ale také pro osoby s nějakým druhem znevýhodnění. Práce má pro člověka existenční a materiální význam, dále rozvojový a tvořivý, kooperační a socializační, estetický, kulturní a relaxační.¹²⁰

Mezi další instituce a organizace, podporující osoby se sluchovým postižením, patří například Středisko rané péče Tamtam, Centrum kochleárních implantací u dětí, Oblastní unie

¹¹⁶ LANGER. J. *Poradenství pro osoby se sluchovým postižením*. In *Poradenství pro osoby se zdravotním postižením*. Olomouc: Univerzita Palackého, 2017, s. 72. ISBN 978-80-244-1799-8

¹¹⁷ LANGER. J. *Poradenství pro osoby se sluchovým postižením*. In *Poradenství pro osoby se zdravotním postižením*. Olomouc: Univerzita Palackého, 2017, s. 72. ISBN 978-80-244-1799-8

¹¹⁸ Kolektiv pracovníků Jihočeské hospodářské komory a Jihočeské společnosti pro rozvoj lidských zdrojů. *Metodický postup při poskytování kariérového poradenství se zaměřením na 2. stupeň základních škol*. [online] [cit. 11. 4. 2022] Dostupné z: <https://ikap.kraj-jihocesky.cz/cs/metodicky-postup-pro-poskytovani-karieroveho-poradenstvi-se-zamerenim-na-2-stupen-zakladnich-skol>

¹¹⁹ Zákon č. 435/2004 Sb., Zákon o zaměstnanosti

¹²⁰ LUDÍKOVÁ L, a kol. *Netradiční pohledy na kvalitu života osob se speciálními potřebami*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci. Monografie. ISBN 978-80-244-4869-5., s. 154

neslyšících Olomouc, Agentura profesního poradenství pro neslyšící či Český klub nedoslýchavých HELP.¹²¹

4.2 Studium sluchově postižených na divadelní fakultě JAMU

Důležitým dokumentem, který se pojí s terciálním studiem sluchově postižených osob, je zpráva z roku 1991, která potvrzuje zahájení jednání o výuce neslyšících na JAMU, jako první umělecké školy v Evropě.¹²²

Původní náplní studijního programu byly semináře, zaměřené na rozvoj v oblasti akrobacie, stepu, žonglování, klasického tance či moderního tance. Teoretické předměty byly zaměřeny na oblast pedagogiky. V jejich rámci probíhaly přednášky o nauce hlasu, sluchu nebo výchově a vzdělávání jedince.¹²³

¹²¹ LANGER, J. *Poradenství pro osoby se sluchovým postižením*. In *Poradenství pro osoby se zdravotním postižením*. Olomouc: Univerzita Palackého, 2017, s. ISBN 978-80-244-1799-8

¹²² KOSTELNÍK, Kaj. *Velký ilustrovaný průvodce neslyšících a nedoslýchavých po jejich vlastním osudu*, 3. díl. Brno: SORDOS sdružení pro kulturu neslyšících Brno, ISBN 978-80-270-8736-5, s. 311

¹²³ KOSTELNÍK, Kaj. *Velký ilustrovaný průvodce neslyšících a nedoslýchavých po jejich vlastním osudu*, 3. díl. Brno: SORDOS sdružení pro kulturu neslyšících Brno, ISBN 978-80-270-8736-5, s. 341

PRAKTICKÁ ČÁST

5 Metodologie výzkumu

Pro praktickou část jsem zvolila dotazníkové šetření, které je podle P. Gavory vymežováno jako „*způsob písemného kladení otázek a získávání písemných odpovědí*“.¹²⁴ V dotazníku lze klást jak uzavřené otázky, tak otázky otevřené. V prvním případě respondent pracuje s již nabídnutými odpověďmi, v druhém případě respondent vytváří odpovědi sám. Dotazník této diplomové práce (příloha č. 1) obsahuje položky, které určují pouze předmět zkoumání, nikoli výčet možných odpovědí. Jedná se tedy o otevřenou formu otázek, která důkladněji specifikuje sledovanou problematiku.¹²⁵ Nedílnou součástí dotazníkového šetření tvoří kontaktní položky, které se zaměřují na základní informace o respondentovi. Tyto údaje slouží rovněž jako úvod k dílčím otázkám, které jsou předmětem diplomové práce. Při vytváření dotazníků je nutno také věnovat velkou pozornost tvorbě otázek, které by měly být formulovány tak, aby následně mohlo dojít k bezproblémovému vyhodnocení odpovědí. Je důležité dbát například na srozumitelnost otázek, logickou návaznost otázek či obsazenost pouze těch položek, které jsou nezbytné pro vyhodnocení odpovědí.¹²⁶

Dotazník byl prostřednictvím elektronické pošty zaslán vedoucí Ateliéru výchovné dramatiky Neslyšících divadelní fakulty JAMU, prof. PhDr. Veronice Broulíkové, která poté spolu s jednou ze studentek distribuovala tištěné dotazníky dalším šesti studentům a 22 absolventům JAMU. V úvodním textu k dotazníku (viz příloha č. 1) byli respondenti požádáni o vyplnění dotazníku a studentům i absolventům byl sdělen cíl diplomové práce. Závěrem jsem naopak respondentům poděkovala za ochotu poskytnout odpovědi na dílčí otázky. Vyplněné dotazníky k praktické části byly následně vráceny tradiční poštou na mou adresu. Analýzou a vyhodnocením dotazníků jsem usilovala o dosažení hlavního cíle diplomové práce. Z hlavního cíle jsem ještě odvodila dílčí cíle diplomové práce, uvedené na ss. 52. Díky zvolenému postupu distribuce dotazníků byla návratnost 100 %.

¹²⁴ GAVORA, P. *Úvod do pedagogického výzkumu*. Brno: Paido, 2000

¹²⁵ CHRÁSKA, M. *Metody pedagogického výzkumu. ZÁKLADY KVANTITATIVNÍHO VÝZKUMU, 2. AKTUALIZOVANÉ VYDÁNÍ*. Praha: GRADA 2016, ISBN 978-80-247-2993-0, s. 161

¹²⁶ CHRÁSKA, M. *Metody pedagogického výzkumu. ZÁKLADY KVANTITATIVNÍHO VÝZKUMU, 2. AKTUALIZOVANÉ VYDÁNÍ*. Praha: GRADA 2016, ISBN 978-80-247-2993-0, s. 164

Odpovědi na čtyři otázky v dotazníku jsou v diplomové práci shrnuty do semikvantitativní tabulky, která reflektuje nejčastější odpovědi na konkrétní otázku (s. 52). Na tento základní přehled odpovědí navazuje výčet doslovných odpovědí studentů a absolventů oboru Výchovná dramatika pro neslyšící/Divadlo a výchova pro Neslyšící, který je doplněn mým vlastním komentářem na dílčí otázku. Jelikož osoby se sluchovým postižením mají mnohdy potíže nejen v mluveném projevu, ale také při realizaci grafické formy českého jazyka, výčet některých doslovných odpovědí této diplomové práce může obsahovat gramatické chyby, což pramení pravděpodobně z důvodu nedostatečného osvojení českého jazyka.

Důležitým prvkem diplomových prací jsou hypotézy, které lze klasifikovat na hypotézy věcné a hypotézy statistické. Jestliže jsou hypotézy formulovány před realizováním výzkumu, jedná se o hypotézy věcné. V případě této diplomové práce jsem hypotézy formulovala až na základě tvrzení z dosud zjištěných faktů, zvolila jsem tedy hypotézy statistické. Pro tento postup jsem se inspirovala v publikaci M. Chráska.¹²⁷

5.1 Cíle práce – výzkumná část

Hlavní cíl

Hlavním cílem diplomové práce bylo zjistit, jakým způsobem slyšící studenti a neslyšící absolventi oboru Výchovná dramatika pro neslyšící/Divadlo a výchova pro Neslyšící nahlíží na studovaný či absolvovaný obor a jaké je jejich reálné uplatnění v oblasti profesní sféry.

Dílčí cíle:

Hlavní cíl práce byl realizován prostřednictvím dílčích cílů. Dílčí cíle práce byly následující:

- Zjistit, zda respondenti překonávají ve své studentské či profesní dráze překážky, případně s jakými problémy se potýkají (provázáno s hypotézou H1);
- Odhalit, kterou z disciplín dramatické výchovy považují respondenti za důležitou (provázáno s hypotézou H2);

¹²⁷ CHRÁSKA, M. *Metody pedagogického výzkumu. ZÁKLADY KVANTITATIVNÍHO VÝZKUMU, 2. AKTUALIZOVANÉ VYDÁNÍ*. Praha: GRADA 2016, ISBN 978-80-247-2993-0, s. 15

- Zjistit, jakým způsobem respondenti využívají jimi určenou nejdůležitější disciplínu v praxi (provázáno s hypotézou H2);
- Prozkoumat, co považují studenti a absolventi oboru Výchovná dramatika pro neslyšící/ Divadlo a výchova pro Neslyšící za přínosné pro jejich spokojenost s kvalitou vysokoškolské přípravy (provázáno s hypotézou H3);
- Zmapovat, jakým způsobem nahlíží obě skupiny respondentů na jejich reálné uplatnění v oblasti profesní sféry. (provázáno s hypotézou H3);
- Zjistit, co respondenti považují za hlavní důvod k doporučení zmíněného oboru (provázáno s hypotézami H3 a H4).

Stanovení hypotéz

H1: Absolventi oboru Výchovná dramatika pro neslyšící/Divadlo a výchova pro Neslyšící obvykle nemusí ve své profesní dráze překovávat překážky.

H2: Absolventi oboru Výchovná dramatika pro neslyšící/Divadlo a výchova pro Neslyšící považují pohybovou průpravu za základní disciplínu v oblasti dramatické výchovy.

H3: Obor Výchovná dramatika pro neslyšící/Divadlo a výchova pro Neslyšící je kvalitní přípravou absolventů pro získání zaměstnání.

Kvalitativní vyhodnocení odpovědí neslyšících absolventů na otázku č. 1:

Jaké překážky překonáváte ve své profesní dráze jako absolvent oboru Výchovná dramatika pro neslyšící/Divadlo a výchova pro Neslyšící?

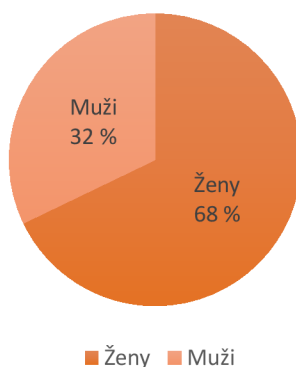
5.2 Výzkumný soubor

Původní návrh dotazníku obsahoval 15 otázek. Vzhledem k obtížnosti získávání respondentů ochotných odpovídat na dotazníková šetření mi bylo na konzultacích doporučeno omezit počet otázek na konečné čtyři. Toto doporučení jsem uvítala. Celkem jsem nakonec získala 22 vyplněných dotazníků od neslyšících absolventů, které byly doplněny šesti dotazníky slyšících studentů. Struktura respondentů byla následující: výzkumu se celkem zúčastnilo 28 respondentů, ze skupiny absolventů dotazník vyplnilo 13 žen a 9 mužů, skupinu studentů

tvořily pouze ženy. Bohužel, ve skupině studentů byly zastoupeny pouze slyšící studentky, což bylo způsobeno nepřítomností neslyšících studentů v době, kdy byly dotazníky distribuovány.

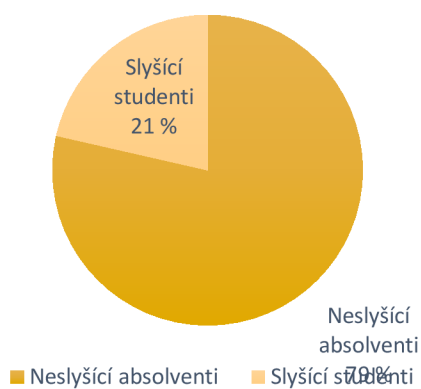
Graf č. 1: Počet respondentů

Četnost respondentů podle pohlaví

Graf č. 2: Respondenti

Respondenti

6 Souhrnné šetření

Rozbor otázky č. 1:

Doplnění odpovědí respondentů k otázce č. 1, varianta žádná – doslovný přepis odpovědí:

- „Komunikace je bezproblémová.” (muž);
- „Bez problémů, už dlouhou dobu pracuji na ZŠ.” (žena);
- „Žádné problémy, zrovna jsem nastoupila v MŠ v Brně.” (žena);
- „Díky DVN, pracuji dramatickou výchovu, měla jsem zkušenosti JAMU (dramatická výchova).” (žena);
- „Studovala jsem na Střední ped. Škola díky dramatické výchově pak VŠ JAMU, po JAMU jsem pracuji jako asistentka také pracovala jsem učitelka předmětu Dramatická výchova
MOC Děkuji JAMU” (žena);
- „Lepšie dobre porozumenie.” (muž).

Doplnění odpovědí respondentů k otázce č. 1, ostatní varianty – doslovný přepis odpovědí:

- „Nepracuji v oboru” (žena);
- „Neuplatnenie profesie na Slovensku -> DV je len súčasťou edukačného procesu a prelína sa naprieč predmetmi” (žena);
- „V ostatních městech nejsou divadla kde by hráli neslyšící kolegové. Komunikace, nedorozumění jiný pohled – svět slyšících, svět neslyšících.” (muž);
- „Nedorozumění” (muž);
- „Kvóli som nepočujúci + komunikačná bariéra.” (muž);
- „Nemohu se dostat do školy jako pedagog. Nedostanu se snadno do divadel (bez zkušenosti s neslyšícími se tam nedostanu.” (žena);
- „S problémy psaní s ČJ, např. Plán, hodnocení dětí... musí někdo mi pomoci opravovat gramatiku.” (žena);
- „Telefonování” (žena).

Dvě otázky č. 1 zůstaly bez odpovědi.

Kvalitativní vyhodnocení odpovědí slyšících studentů na otázku č. 1, ostatní varianty – doslovný přepis odpovědí:

- „Překážky jsou často jen konstruktem nastavení mysli.“ (žena);
- „Časový pres a samotnou organizaci času. Učení se znakovky (což je skvělé).“ (žena);
- „Neznalost znakového jazyka a nové seznámení se s kulturou Neslyšících. Časová náročnost studia“.
- „Mám pocit, že spousta lidí náš obor odsuzuje. Nevědí, co si pod tím mají představit.“ (žena);
- „Antitalent“ na zapamatování si pozice rukou ve znaku“ (žena);
- „Stejně, jako každý vysokoškolák tuším. Únava, neúprosný čas, zkoušky, ...“ (žena).

Vlastní komentář k otázce č. 1:

Cílem otázky č. 1 bylo na základě odpovědí získaných od oslovených respondentů odhalit případné překážky, které pro ně mohou po absolutoriu oboru Výchovná dramatika pro neslyšící/Dívaldo a výchova pro Neslyšící nastat. Za pozitivní považuji zjištění, že z 22 respondentů téměř polovina nepocituje žádné problémy. Tento stav může být způsoben například kvalitní vysokoškolskou přípravou, zahrnující promyšlené praxe během pregraduálního studia, ale také osobnostním nastavením absolventů. Naopak za negativní považuji zjištění, že stejný počet respondentů z řad absolventů (osm) se setkává s problémy, které jsem vypsala výše v části Doplnění odpovědí respondentů k otázce č. 1, ostatní varianty. Proto je stále potřeba, aby byla slyšící populace seznamována s problémy souvisejícími s komunikační bariérou neslyšících osob.

Považovala jsem za zajímavé hledat srovnání v odpovědích neslyšících absolventů a slyšících studentů. Je zřejmé, že slyšící studenti vnímali otázku prizmatem člověka, který posuzoval spíše své obtíže, například při naučení se znakové řeči, než praktické překážky, plynoucí z běžného života neslyšících. Došlo tedy k odlišnému pochopení zadané otázky, což ovšem bylo možné očekávat.

Kvalitativní vyhodnocení odpovědí neslyšících absolventů na otázku č. 2:

Zvolte, prosím, jednu disciplínu v oblasti dramatické výchovy a uveďte, jakým způsobem ji využíváte v praxi.

Rozbor otázky č. 2:

Doplnění odpovědí respondentů k otázce č. 2, varianta divadlo – doslovný přepis odpovědí:

- „*knižní představení pro děti, metoda DV, pohybové divadlo*” (žena);
- „*Tvorba ivadelního představení. V tuto chvíli mi přišla do hlavy tato ne až tak disciplína, jen vlastně částečná. Jak si sám vytvořit představení a následně ho uplatnit, zahrát pro děti, mi přijde přínosné.*” (žena);
- „*Pohybová divadlo – knižní představení, pohyb – žonglování, rytmus*” (žena);
- „*Pohyb. divadlo – lektor ZJ*” (muž);
- „*Divadlo, vzdělání*” (žena);
- „*Škola hrou a používanie abstraktný pohybové hry při komunikáci s detmi.*” (muž);
- „*Základní pohybová průprava – v rámci výuky pohybových aktivit na VŠ i v mimoškolní činnosti*“ (muž);
- „*Ano, dělám na dramatickou výchovu – knižní představení, rytmus, pohybové hry a cvičení, pohybové činnosti.*“ (žena);
- „*Dramatickou výchovu s workshopem*“ (muž);
- „*V mojej praxi využívam dramaterapii, psychológiu i pedagogiku...*“ (muž);
- „*Využívám dramatisaci s dětmi MŠ,..*“ (žena);
- „*kroužky divadelní pro neslyšící*“ (muž);
- „*workshopy, knižní představení. Založili jsme divadelní spolek OUKEJ abychom v tom mohli pokračovat.*“ (žena);
- „*Umělecké tlumočení*“ (žena);
- „*Praxe – divadlo, workshop, rytmus, dovednosť. Pohyb Teorie – historie divadla, historie neslyšící*“ (muž).

Doplnění odpovědí respondentů k otázce č. 2, ostatní varianty – doslovný přepis odpovědí:

- „*Ano, byla jsem na praxi v MŠ*” (žena);
- „*V životě využívám tanec, žonglování*“ (žena – slyšící);
- „*Využil som len tlumočiť predmety.*“ (muž);
- „*Speciální pedagogika – při logopedii*“ (žena).

Doplnění odpovědí slyšících studentů k otázce č. 2, varianta divadlo – doslovný přepis odpovědí:

- „*Pohybové divadlo -> žonglování, hry s dětmi*” (žena);
- „*Ovládání svého těla, flexibilita, práce s dětmi*” (žena);
- „*Určitě využívám převážně pohybové aktivity, různé hry na aktivaci a práci s textem u dětí.*” (žena);
- „*Tvorba divadelního představení. V tuto chvíli mi přišla do hlavy tato ne až tak disciplína, jen vlastně částečná. Jak si sám vytvořit představení a následně ho uplatnit, zahrát pro děti, mi přijde přínosné.*” (žena);
- „*Pohybové divadlo – seberozvoj ve školce s dětmi.*” (žena);
- „*Umělecké tlumočení*” (žena);
„*Pohybová příprava*” (žena).

Vlastní komentář k otázce č. 2:

Otázku č. 2 jsem formulovala na základě hypotézy H2 (Absolventi oboru Výchovná dramatika pro neslyšící/Divadlo a výchova pro Neslyšící považují pohybovou přípravu za základní disciplínu v oblasti dramatické výchovy), protože jsem se domnívala, že pohybová příprava je pro neslyšící populaci jedna z nejdůležitějších disciplín. Pohyb využívají neslyšící v praxi jak pro komunikaci, tak např. pro volnočasové aktivity (sport, divadlo, umělecké tlumočení, tanec). V odpovědích mě překvapilo, že neslyšící absolventi i slyšící studenti tuto disciplínu neuváděli samostatně, ale z jejich odpovědí je zřejmé, že se pohybová příprava stala součástí širšího pojetí v odpovědích divadlo nebo dramatická výchova.

Kvalitativní vyhodnocení odpovědí neslyšících absolventů na otázku č. 3:

Na jaké pracovní pozici jste působili po absolvování vysokoškolského studia? Na jaké pracovní pozici působíte nyní?

Rozbor otázky č. 3:

Doplnění odpovědí respondentů k otázce č. 3, varianta pedagogický pracovník – doslovný přepis odpovědí:

- „*herec učitel. komorník*” (muž);
- „*vychovávateľ pre nepočujúcich hrdličkova*” (muž);
- „*najväčšie pozícia som pôsobil ako lector SP.*” (muž);
- „*učitel na ZŠ pro SP – hudebně dram. výchova, lektor ZJ*” (muž);
- „*VŠ – učitel (učím na univerzitě)*” (muž);
- „*učitelka MŠ, kroužky Vv, keramický kroužek*” (žena);
- „*po abs. Jamu pracuji asistentka take kroužek DVH a čtenářská dílna*” (žena);
- „*Po absolvování jsem pracovala ve sk na project „Tanec” příprava na vystoupení Tanec půl roku, pak neměla kam práce, bohužel pracovala ve firmě. Po mateřské dovolené hned jsem nastoupila do práce ZŠ „asistentka” ano díky JAMU.*” (žena);
- „*Nic, v pohodě, stále stejná práce*” (ZŠ, žena);
- „*divadlo, vzdělání pro děti*” (žena);
- „*pedagog ZŠ, odborný asistent VŠ, odborný pracovník VŠ, OSVČ, odborný konzultant (u s. r. o.)*” (muž);
- „*vedúci divadelného krúžku*
 - *umelecký pedagóg, režisér, Divadlo z Pasáže*
 - *riaditeľ Divadlo Tiché iskry* (muž);
- „*učitelka v MŠ v Brně (sluch. postižené)*
 - *vychovatelka v Brně (sluch. postižené)*
 - *asistentka učitelky v ZŠ v Brně (sluch. postižené)*
 - *konzultantka sociální rehabilitační v Brně (pobočky Tichý svět)*” (žena).

Doplnění odpovědí respondentů k otázce č. 3, ostatní varianty – doslovný přepis odpovědí:

- „*divadlo*” (žena);
- „*po absolvování jsem pracovala jako zubní Technik na této pozici pracuji i teď*” (žena);
- „*Po absolvování jsem byla na mateřské dovolené, nyní působím jako umělkyně na volné noze.*” (žena);
- „*právník, nyní právník, sped. ped. – logoped*” (žena);
- „*v podnikání*” (muž);
- „*herec*
 - *podklad – hudba v zvukový jazyk*
 - *hudba v zvukový jazyk*
 - *workshop*” (muž).

Kvalitativní vyhodnocení odpovědí neslyšících absolventů na podotázku č. 3:

Jakým způsobem se Vám podařilo získat aktuální pracovní pozici? Zaslání životopisu/známost,...

Rozbor podotázky č. 3:

Doplnění odpovědí respondentů k podotázce č. 3, varianta známost – doslovný přepis odpovědí:

- „*díky VDN praxe, hned mi nabídla od ZŠ školy*” (žena);
- „*Cez profesorku Zoju Mikotovou, zoznámili sme j ana div. predstavení*” (muž);
- „*kontakty (díky oboru)*” (muž);
- „*doporučení známých, vlastní iniciativa, oslovení zaměstnavatelem*” (muž);
- „*Vďaka známosti*” (muž);
- „*nabidky od režisera a znamost*” (muž);
- „*přes rodinu*” (žena).

Doplnění odpovědí respondentů k podotázce č. 3, ostatní varianty – doslovný přepis odpovědí:

- „*podala jsem, hned mě vzali.*” (žena);
- „*Samozřejmě životopis. Poslala jsem přímo do NK. Škola hned mě vzala za práce*” (žena);
- „*První pohovor hned vzali k nástupu do práce – učitelku MŠ (to byla vyjimečně případ)*” (žena);
- „*Štúdium – najprv Mgr, PaedDr., PhD*” (žena);
- „*Cez internet – práca*” (muž);
- „*vyžitie vodcovské a manažerske zručnosti pri robení projektov*” (muž);
- „*Sama s týmem jsme založili divadelní spolek OUKEJ. Neměla jsem kam se dostat.*” (žena);
- „*zasláním životopisu*” (žena).

Kvalitativní vyhodnocení odpovědí slyšících studentů na otázku č. 3:

Prosím, uveďte, jakou máte nyní představu o své profesní kariéře.

Doplnění odpovědí respondentů k otázce č. 3, varianta pedagogický pracovník – doslovný přepis odpovědí:

- „*netuším. Možná práce s dětmi -> dramatický kroužek, asistent pedagoga?*” (žena);
- „*Učitelka literárně dramatického oboru*” (žena);
- „*vedení dramatického kroužku*
 - *příprava PŘEDSTAVENÍ možná jak pro SLYŠÍCÍ, tak i NESLYŠÍCÍ diváky -> práce nejen se slovem – POHYBOVÉ ZOBRAZOVÁNÍ*” (žena).

Doplnění odpovědí respondentů k otázce č. 3, ostatní varianty – doslovný přepis odpovědí:

- *„Pokračovat v uměleckém tlumočení a workshopech pro N.“ (žena);*
- *„Aktuálně se chci znakovku naučit ještě víc, na úroveň plynulosti, abych byla schopná pracovat např v OKEJ, vytvářet svá vlastní autorská představení. Je pro mě důležitý pohyb, takže se ubírám tímto směrem.“ (žena);*
- *„Jdu profesně mimo obor nebo do více širšího prostředí. Aktuálně podnikám ve financích a zařizuji open space proctor pro děti i dospělé, kde budou probíhat různé kurzy, LDT, programy pro děti.“ (žena).*

Vlastní komentář k otázce č. 3:

V souhrnné tabulce získaných odpovědí jsem uvedla sloupec pedagogický pracovník. Pedagogickým pracovníkem mám na mysli jedince, podílejícího se na edukačním procesu. Proto jsou v této skupině zahrnuti učitelé, asistenti pedagoga, vychovatelé a lektori. Z výše uvedených odpovědí neslyšících absolventů a slyšících studentů jsem tedy vytvořila jednu skupinu, která je nazvána pedagogický pracovník. Získané odpovědi ukazují na pozitivní trend vysokoškolské přípravy neslyšících, protože s výjimkou jedné odpovědi jsou všichni respondenti zaměstnaní. Stupňování otázky č. 3 v její druhé části navíc ukazuje, že si absolventi mohou na pracovním trhu vytvářet i více pracovních příležitostí. Ne vždy totiž zůstávají na původní pracovní pozici, naopak si mohou vybírat z více pracovních příležitostí.

Bohužel, dvě podotázky (Jakým způsobem se Vám podařilo získat aktuální pracovní pozici? Zaslání životopisu/známost...) zůstaly bez odpovědi a čtyři absolventi neměli možnost na otázku odpovědět, protože studentka, která distribuovala dotazník, omylem zaměnila dotazník pro absolventy s dotazníkem pro studenty, ve kterém tato otázka nebyla uvedena.

Kvalitativní vyhodnocení odpovědí neslyšících absolventů na otázku č. 4:

Proč byste doporučili obor „Výchovná dramatika pro neslyšící“/ „Divadlo a výchova pro Neslyšící“?

Rozbor otázky č. 4:

Doplnění odpovědí respondentů k otázce č. 4, varianta zkušenosti a praxe – doslovný přepis odpovědí:

- „*Vzdělání + pohyb*” (žena);
- „*ano, výhoda praxe pro děti (získání zkušenosti) než teorie jiných VŠ*” (žena);
- „*díky vzdělávání, zájmy, praxi.*” (žena);
- „*Je to jediný odbor na umenie a pedagogiku, výborná prax a skúsenosť*” (muž);
- „*1) zájem o obor
2) veľmi pestré a široké zkušenosti a podněty pro následný kariérní růst*” (muž);
- „*Doporučuji to hlavně – praxe ZJ, zkušenost s dětmi se sluchovým postižením, zkušenost krásná a krásné možnosti vyzkoušet cokoli – pohybové prvky, různé výzvy.*” (žena);
- „*Pestrosť oboru, zaujímavosť studia, otvorenosť pro experiment, citlivosť k individuálnym potrebám studenta, vedení k samostatnosti, skupinové i individuální projekty s realizací v praxi*” (žena);
- „*je to super, nové zkušenosti jiný pohled*” (žena).

Doplnění odpovědí respondentů k otázce č. 4, ostatní varianty – doslovný přepis odpovědí:

- „*vzdělávání, pohybové tělo, otevřeno, krásné*” (žena);
- „*Kdo má pohybový talent, znakování ZJ tak doporučuju*” (žena);
- „*začiatok vhodný pre študentov so SP, sebarozvoj, sebazvedlavanie, rozširovanie umeleckého učenia...*” (muž);
- „*pohyb těla – řeč těla
Osveta – kultury Neslyšících, ZJ*” (muž);
- „*Môžem vlastne vďaka vzdelávacie štúdium.*” (muž);
- „*Niečo nové informácie*” (muž);
- „*rozšířit kulturu a oživit komunitu a bezbariovou komunikaci*” (muž);

- „*je tam možnosť sa zdokonalovať v prospech ucastnej budúcnosti.*” (muž);
- „*dobry start pro další VŠ stadium*” (žena);
- „*poznání kultury neslyšici*” (muž);
- „*pokračovat študiu pro deti k uspechu*” (muž);
- „*vzdělání + pro děti, kroužek dětí pro pohyb drama + divadlo*” (žena).

Kvalitativní vyhodnocení odpovědí slyšících studentů na otázku č. 4:

Doplnění odpovědí respondentů k otázce č. 4, varianta zkušenosti a praxe – doslovný přepis odpovědí:

K této variantě odpovědi se slyšící studenti nevyjadřovali, protože nahlíželi na otázku z pohledu slyšících jedinců. Proto se s neslyšícími neidentifikovali a otázku pojali odlišně – viz následující doplnění odpovědí.

Doplnění odpovědí respondentů k otázce č. 4, ostatní varianty – doslovný přepis odpovědí:

- „*spojení téměř všeho*” a k tomu “*rozšíření publika*” -> *MOŽNOST DIVADLA I PRO ZNEVÝHODNĚNÉ*” (žena);
- „*člověk se dostane úplně do jiného světa (umění). A zároveň se přiblíží i speciální pedagogice a neslyšícím.*” (žena);
- „*Je to jedna z možností jak nahlédnout pod pokličku komunity N.*” (žena);
- „*Pro člověka, který chce pracovat s Neslyšícími nebo je sám Neslyšícím, s absolvováním oboru může nabrat hromadu dovedností a fungovat v divadelním světě. Pak už je na něm, jestli takto pracovat chce dál. JAMU a tento obor pro něj může být odrazový můstek.*” (žena);
- „*Myslím, že obecně pro Neslyšící je to skvělá možnost, kde si rozšířit horizonty, posunout se dále. Pro slyšící je to náhled do světa ticha a práce s dětmi, dospělými prostřednictvím dram. výchovy.*” (žena);
- „*Je zajímavý a přínosný, spojuje divadlo s něčím specifickým, takže boří Hranice stereotipního divadla.*” (žena).

Vlastní komentář k otázce č. 4:

Stejně jako u otázek č. 1 a č. 3 jsem získala soubor odpovědí, které odrážejí kvalitní přípravu studentů v oboru Výchovná dramatika pro neslyšící/Divadlo a výchova pro Neslyšící. Jak neslyšící absolventi, tak slyšící studenti bezvýhradně obor doporučovali. Svá doporučení zdůvodňovali nejčastěji bohatými zkušenostmi, získanými během studia a také praxí, kterou mohli díky vysokoškolského studia získat. Vzhledem k tomu, že obor Výchovná dramatika pro neslyšící/Divadlo a výchova pro Neslyšící lze chápat jako analogii pomáhajících profesí, tedy jako určitá „pomáhající studia“, je o to víc významné, že se díky němu handicapovaní spoluobčané mohou podílet na chodu společnosti a nacházet ve své práci smysl a potěšení.

7 Diskuze

V této kapitole jsou shrnuty výsledky dotazníkového šetření ve vazbě na formulované hypotézy. Každá otázka dotazníku byla vázána na konkrétní hypotézu.

V otázce č. 1 „Jaké překážky překonáváte ve své profesní dráze jako absolvent oboru Výchovná dramatika pro neslyšící/Divadlo a výchova pro Neslyšící?“ jsem se snažila odhalit případné obtíže, které mohou absolventi tohoto oboru překonávat. Proto jsem formulovala hypotézu H1: Absolventi oboru Výchovná dramatika pro neslyšící/Divadlo a výchova pro Neslyšící obvykle nemusí ve své profesní dráze překonávat překážky. Za pozitivní považuji výše uvedené zjištění (viz s. 40), že z 22 respondentů téměř polovina žádné problémy nepocíťovala. Pokud problémy nastávaly, pak se týkaly zejména komunikační bariéry. Při porovnání odpovědí neslyšících absolventů a slyšících studentů bylo evidentní, že přestože slyšící studenti mají kvalitní povědomí o neslyšící populaci, pohlíželi na otázku č. 1 odlišně. Tato odlišnost spočívala např. v praktických dopadech vnímání toho, že slyšící studenti viděli potíže v naučení znakového jazyka, kdežto neslyšící absolventi v jeho reálné realizaci.

Přesto byla hypotéza H1: Absolventi oboru Výchovná dramatika pro neslyšící/Divadlo a výchova pro Neslyšící obvykle nemusí ve své profesní dráze překonávat překážky verifikována.

V otázce č. 2: Zvolte, prosím, jednu disciplínu v oblasti dramatické výchovy a uveďte, jakým způsobem ji využíváte v praxi jsem očekávala, že respondenti budou jednotlivé disciplíny více oddělovat. Chtěla jsem získat určitou hierarchii disciplín tak, abych mohla říci, kterou z nich považují respondenti za nejvýznamnější. Toto mé očekávání se nenaplnilo, což pro mě bylo překvapující. Přesto bylo z dotazníků možné vyčíst, že právě pohybová průprava patří spolu s dramatickou výchovou k disciplínám, které jsou pro neslyšící jedince nezbytné. Jak ve své práci na s. 42 uvádím, pohyb využívají neslyšící v praxi pro komunikaci, tanec, umělecké tlumočení a divadlo.

Hypotéza H2: Absolventi oboru Výchovná dramatika pro neslyšící/Divadlo a výchova pro Neslyšící považují pohybovou průpravu za základní disciplínu v oblasti dramatické výchovy, proto verifikována nebyla.

Otázky č. 3 (Na jaké pracovní pozici jste působili po absolvování vysokoškolského studia? Na jaké pracovní pozici působíte nyní?) a č. 4 (Proč byste doporučili obor Výchovná dramatika pro neslyšící/Divadlo a výchova pro Neslyšící?) směřovaly k třetí hypotéze H3: Obor

Výchovná dramatika pro neslyšící/Divadlo a výchova pro Neslyšící je kvalitní přípravou absolventů pro získání zaměstnání, ve které jsem si kladla za cíl zjistit spokojenost absolventů s jejich uplatněním po vysokoškolském studiu. Odpovědi, které jsem získala a dále zpracovala, potvrdily můj předpoklad o smysluplnosti studia sledovaného oboru. Nejen, že jsou všichni respondenti s výjimkou jednoho respondenta (otázka zůstala bez odpovědi) zaměstnání, ale také si mohou vytvářet na pracovním trhu další pracovní příležitosti.

Na základě odpovědí na otázky č. 3 a č. 4 by bylo určitě správné dále rozpracovat strukturu pracovních příležitostí, v nichž se mohou absolventi oboru Výchovná dramatika pro neslyšící/Divadlo a výchova pro Neslyšící uplatnit. Toto zjištění by mohlo vést k další specifikaci tohoto oboru, což by mohlo ukázat na nové možnosti získávání typických dovedností neslyšících studentů. V této souvislosti mám na mysli například rozvoj IT gramotnosti, který je trendem současného i budoucího vzdělávání. Hypotéza H3: Obor Výchovná dramatika pro neslyšící/Divadlo a výchova pro Neslyšící je kvalitní přípravou absolventů pro získání zaměstnání byla plně verifikována.

Pro úplné zpracování dotazníkového šetření považuji za důležité doplnit ještě informaci, že jsem v anamnestické části dotazníku položila otázku: Jak jste se dozvěděl/a o oboru Výchovná dramatika pro neslyšící/Divadlo a výchova pro Neslyšící? Tuto otázku obsahovaly dotazníky pro obě skupiny respondentů, tedy pro skupinu slyšících studentů i pro skupinu neslyšících absolventů. Z celkového počtu 26 respondentů se většina (16 respondentů) vyjádřila, že se o oboru dozvěděla prostřednictvím osobního kontaktu (od učitelky, od kamarádky, od rodičů, od výchovného poradce, od režiséra nebo obecně od známých).

V dalších šesti odpovědích respondentů figurovala jako zdroj informací média (časopis pro neslyšící Gong, Učitelské noviny, internet), ve zbývajících čtyřech odpovědích respondentů se jednalo o divadlo. Z výše uvedeného vyplývá, že i přes současnou digitální dobu, která preferuje informační technologie v různých podobách, převládají v souvislosti s informacemi o oboru Výchovná dramatika pro neslyšící/Divadlo a výchova pro Neslyšící osobní kontakty. Nejsem schopná posoudit, do jaké míry je toto zjištění pro různé skupiny osob překvapující, ale domnívám se, že vzhledem k vysoké specifčnosti problematiky, kterou jsem ve své diplomové práci zpracovala, to bylo možné očekávat.

7.1 Výsledky výzkumu – analýza dotazníkového šetření

Tato kapitola obsahuje souhrnnou semikvantitativní tabulku získaných odpovědí, která slouží jako základní přehled pro následující rozbor dílčích otázek. U každé otázky uvádím nejen její kvantitativní vyhodnocení, ale také doplnění odpovědí o vlastní komentáře respondentů včetně mého náhledu na danou otázku.

Tabulka č. 1: Souhrnná tabulka získaných odpovědí:

	<i>Otázka č. 1</i>	<i>Otázka č. 2</i>	<i>Otázka č. 3</i>	<i>Podotázka (k ot. č. 3)</i>	<i>Otázka č. 4</i>
Varianty většinových odpovědí	žádné	divadlo	pedagogický pracovník	známost	zkušenost, praxe
Neslyšící absolventi (absolutní počet)	12	17	14	7	8
Z toho žen (absolutní počet)	8	9	8	2	6
Z toho mužů (absolutní počet)	4	8	6	5	2
Počet slyšících studentů	1	6	3		0
Z toho žen	1	6	3		0

Z dotazníkového šetření jsem vyřadila jednoho respondenta, který sám vytvořil skupinu slyšící absolventi. Na základě nízké validity jediné sady jeho odpovědí jsem se proto rozhodla tohoto respondenta z vyhodnocení dotazníkového šetření vynechat.

ZÁVĚR

Cílem mé diplomové práce bylo zjistit, jakým způsobem slyšící studenti a neslyšící absolventi oboru Výchovná dramatika pro neslyšící/ Divadlo a výchova pro Neslyšící nahlíží na studovaný či absolvovaný obor a jaké je jejich reálné uplatnění v oblasti profesní sféry.

Diplomová práce je rozdělena na dvě části, na část teoretickou a část praktickou. Praktická část je zpracována v přímé návaznosti na teoretickou část. Teoretická část je zaměřena na dvě stěžejní oblasti. První oblastí je specifikace osob se sluchovým postižením, druhá oblast se orientuje na obor Výchovná dramatika pro neslyšící/Divadlo a výchova pro Neslyšící, který je určen slyšícím i neslyšícím studentům Janáčkovy akademie múzických umění. V teoretické části se zabývám také charakteristikami zvuku, sluchu, klasifikací sluchových vad, výchovou a vzděláváním osob se sluchovým postižením a jejich následným uplatněním na trhu práce.

V praktické části jsem prováděla dotazníkové šetření a následné vyhodnocování dat, potřebných pro dosažení hlavního cíle práce. Dotazník, který je uveden na v podobě přílohy č. 1., obsahuje anamnestickou část, na níž navazují čtyři otevřené otázky. Tyto položky jsou koncipovány na základě potřeb respondentů, kterým dávají možnost volného a libovolného počtu odpovědí na danou otázku. V případě dotazníku (viz příloha č. 1) se jedná o soubor položek, soustřeďujících se na názor jedince na danou problematiku, nikoli na odpovědi, zjišťující znalosti jedince.¹²⁸

Zvoleno bylo nejen kvantitativní vyhodnocování otázek zařazených do souhrnné tabulky, ale také kvalitativní výčet jednotlivých odpovědí respondentů na dílčí otázky, který blíže specifikuje sledovanou problematiku. Do praktické části jsem zařadila také vlastní komentáře k jednotlivým položkám, ve kterých jsem souhrnně vyjádřila zjištěná fakta a vyslovila k nim svůj názor.

Na základě tří formulovaných hypotéz a vyhodnocení dotazníkového šetření jsem dospěla k tomu, že většina studentů a absolventů oboru Výchovná dramatika pro neslyšící/Divadlo a výchova pro Neslyšící se ve své studentské či absolventské dráze nemusí potýkat se zásadním překonáváním překážek. Jestliže respondenti nějaké překážky přece jen pociťují, jedná se zejména o potíže s komunikací, protože mezi slyšící a neslyšící

¹²⁸ CHRÁSKA, M. *Metody pedagogického výzkumu. ZÁKLADY KVANTITATIVNÍHO VÝZKUMU, 2. AKTUALIZOVANÉ VYDÁNÍ*. Praha: GRADA 2016, ISBN 978-80-247-2993-0, s. 164

populaci může vzniknout komunikační bariéra. Bylo by určitě správné se zamyslet nad možnostmi aktuální společnosti tuto bariéru průběžně odstraňovat.

Další otázka směřovala ke zjištění, jakou disciplínu z oblasti dramatické výchovy využívají respondenti nejvíce. Z dotazníků lze vyčíst, že pro respondenty je velmi důležitá složka pohybové průpravy, kterou mohou dále využít nejen ve svém divadelním či pedagogickém působení, ale také v dalších oblastech života. Odpovědi na zbývající dvě otázky, týkající se kvality přípravy studentů oboru Výchovná dramatika pro neslyšící/Divadlo a výchova pro Neslyšící vykazují pozitivní pohled respondentů na studovaný či absolvovaný obor a na jejich následné uplatnění na trhu práce. S výjimkou jednoho respondenta (absolventa), který neuvedl odpověď na otázku č. 3, jsou všichni absolventi zaměstnáni. Tím se potvrdil můj předpoklad o kvalitě vysokoškolské přípravy zmíněného oboru a o následném uplatnění absolventů na trhu práce, který jsem promítla do hypotézy H3.

Námětem pro další bádání by mohla být specifikace struktury pracovních příležitostí absolventů oboru Výchovná dramatika pro neslyšící/Divadlo a výchova pro Neslyšící. Tato specifikace by mohla blíže konkretizovat aktuální náplň aktivit v rámci oboru tak, aby reflektoval poptávku na trhu práce (zejména v oblasti IT technologií). To by mohlo vést k získávání dalších dovedností slyšících i neslyšících studentů, tedy k rozšíření možností jejich pracovního uplatnění.

Seznam použitých zdrojů

1. BARVÍKOVÁ, Jana. *Katalog podpůrných opatření*, Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci. 2020, ISBN 978-80-244-5710-9
2. BARVÍKOVÁ, Jana. *Katalog podpůrných opatření* [online]. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci. 2015. [cit. 11. 5. 2022]. ISBN 978-80-244-4690-5, s. 47-48. Dostupné z: <http://inkluzi.upol.cz/ebooks/katalog-sp/katalog-sp.pdf>
3. Buchtová, Božena a kolektiv. *Nezaměstnanost: psychologický, ekonomický a sociální problém*. Praha: Grada, 2002. ISBN 80-247-9006-8
4. Centrum pro dětský sluch Tamtam, o. p. s. *Raná péče*. [online], [cit. 11. 5.2022] Dostupné z: <https://www.tamtam.cz/co-delame/rana-pece/>
5. Česká lékařská společnost Jana Evangelisty Purkyně. *Všeobecné preventivní prohlídky u dětí*. [online], [cit. 8. 3.2022] Dostupné z: <https://www.nzip.cz/clanek/440-vseobecne-preventivni-prohlidky-u-deti>
ČT:D. HOPSASA. *Zahopsat si může každý, kdo má náladu*. [online] [cit. 6. 11. 2022] Dostupné z: <https://decko.ceskatelevize.cz/hopsasa>
6. ČT:D. ČTENÍ DO OUŠKA. *Pohádky pro sladké sny*. [online] [cit. 6. 11. 2022] Dostupné z: <https://decko.ceskatelevize.cz/cteni-do-ouska>
7. ČT:D. DR. ŽAKO. *Nejlepším lékem na všechny bolesti je pohádka*. [online] [cit. 6. 11. 2022] Dostupné z: <https://decko.ceskatelevize.cz/dr-zako>
8. DOLEŽALOVÁ, Lenka. HRICOVÁ, Lenka. *Profesní uplatnění osob v České republice* [online]. [cit. 3. 3. 2023], s. 2, 8. Dostupné z: <https://docplayer.cz/24687274-Profesni-uplatneni-osob-se-sluhovym-postizenim-v-ceske-republice.html>
9. CHERRY, C. *Basic psychology* [online], [cit. 5. 3.2022], Dostupné z: <https://www.sciencedirect.com/topics/medicine-and-dentistry/cocktail-party-effect>
10. CHRÁSKA, M. *Metody pedagogického výzkumu. ZÁKLADY KVANTITATIVNÍHO VÝZKUMU, 2. AKTUALIZOVANÉ VYDÁNÍ*. Praha: GRADA 2016, ISBN 978-80-247-2993-0
11. FILOSOFICKÁ FAKULTA, Univerzita Karlova. *Jazyky a komunikace neslyšících: Obecné informace o studijním programu* [online] [cit. 11. 4. 2022] Dostupné z: <https://www.ff.cuni.cz/prijimaci-rizeni/studijni-obory/bakalarske-obory/jazyky-komunikace-neslysicich/#uplatneni>
12. GAVORA, P. *Úvod do pedagogického výzkumu*. Brno: Paido, 2000
13. Gymnázium, Střední odborná škola, Základní škola a Mateřská škola pro sluchově postižené. *Střední škola pro sluchově postižené* [online], [cit. 9. 4.2022] Dostupné z: <https://www.jecna27.cz/stredni-skola-pro-sluchove-postizene>
14. HAHN, Aleš. *Otorinolaryngologie a foniatrye v současné praxi 2., doplněné a aktualizované zadání*, Katalog UP. Grada 2019, ISBN 978-80-271-0572-4, s. 66 [online] [cit. 3. 3. 2022] Dostupné z: <https://www.bookport.cz/e-kniha/otorinolaryngologie-a-foniatrye-v-soucasne-praxi-794254/>
15. HANÁKOVÁ, Adéla et al. *Vzdělávání pohledem žáka se zdravotním postižením*. 1. vydání. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2016, ISBN 97880-244-4924-1
16. HORAKOVA, Radka. *Sluchové postižení: Úvod do surdopedie*. Praha: Portál, 2012. ISBN 978-80-262-0084-0
17. HRUBÝ, Jaroslav. *Velký ilustrovaný průvodce neslyšících a nedoslýchavých po jejich vlastním osudu*, Díl 1. Praha: Federace rodičů a přátel sluchově postižených, 1999, ISBN 80-7216-096-6

18. HUDÁKOVÁ, Andrea. *Neslyšící jako členové jazykové a kulturní menšiny*. [online], [cit. 2. 5.2022] Dostupné z: <http://ruce.cz/clanky/221-neslysici-jako-clenove-jazykove-a-kulturni-mensiny>
19. JANÁČKOVA AKADEMIE MÚZICKÝCH UMĚNÍ. *STUDIJNÍ PROGRAMY* [online] [cit. 11. 4. 2022] Dostupné z: <https://www.jamu.cz/prijimaci-rizeni/studijni-programy/>
20. JANÁČKOVA AKADEMIE MÚZICKÝCH UMĚNÍ. *DIVADLO A VÝCHOVA PRO NESLYŠÍCÍ* [online] [cit. 10. 5. 2022] Dostupné z: <https://www.jamu.cz/database/study/divadlo-a-vychova-pro-neslysici-325/>
21. JANÁČKOVA AKADEMIE MÚZICKÝCH UMĚNÍ. *Historie JAMU*. [online] [cit. 11. 4. 2022] Dostupné z: <https://www.jamu.cz/historie-jamu/>
22. JUNGWIRTHOVÁ, Iva. *Dítě se sluchovým postižením v MŠ a ZŠ*. Praha: Portál, s. r. o., 2015, ISBN 978-80-262-0944-7
23. Kolektiv pracovníků Jihočeské hospodářské komory a Jihočeské společnosti pro rozvoj lidských zdrojů. *Metodický postup při poskytování kariérního poradenství se zaměřením na 2. stupeň základních škol*. [online] [cit. 11. 4. 2022] Dostupné z: <https://ikap.kraj-jihocesky.cz/cs/metodicky-postup-pro-poskytovani-karieroveho-poradenstvi-se-zamerenim-na-2-stupen-zakladnich-skol>
24. LANGER, J. *Poradenství pro osoby se sluchovým postižením*. In *Poradenství pro osoby se zdravotním postižením*. Olomouc: Univerzita Palackého, 2017, s. 72. ISBN 978-80-244-1799-8
25. LANGER, J. *Poradenství pro osoby se sluchovým postižením*. In *Poradenství pro osoby se zdravotním postižením*. Olomouc: Univerzita Palackého, 2017, s. ISBN 978-80-244-1799-8
26. LEJSKA, Mojmir. *Poruchy verbální komunikace a foniatrie*. Brno: Paido, 2003. ISBN 80-7315-038-7
27. LUDÍKOVÁ L, a kol. *Netradiční pohledy na kvalitu života osob se speciálními potřebami*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci. Monografie. ISBN 978-80-244-4869-5
28. MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ, MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY. *Kariérové poradenství*. [online], [cit. 4. 3. 2023] Dostupné z: <https://www.msmt.cz/vzdelavani/dalsi-vzdelavani/karierove-poradenstvi#:~:text=Kari%C3%A9rov%C3%A9%20poradenstv%C3%AD%20je%20proces%2C%20v%20r%C3%A1mci%20kter%C3%A9ho%20maj%C3%AD,vyu%C5%BE%C3%ADvat%20k%20tomu%20schopnosti%20a%20dovednosti%2C%20kter%C3%A9%20maj%C3%AD>
29. MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ, MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY. *Podoby kariérového poradenství*. [online], [cit. 8. 3.2022] Dostupné z: <https://www.msmt.cz/vzdelavani/dalsi-vzdelavani/podoby-karieroveho-poradenstvi-1>
30. MONATOVÁ, L. *Pojetí speciální pedagogiky z vývojového hlediska*. Brno: Paido, 1996, ISBN 80-85931-60-5
31. MŠ, ZŠ A SŠ PRO SLUCHOVĚ POSTIŽENÉ ČESKÉ BUDĚJOVICE. *Střední škola*. [online], [cit. 9. 4.2022] Dostupné z: <https://www.sluchpostcb.cz/c-8-stredni-skola.html>
32. NOVÁK, Martin. *Česká unie neslyšících, Z.Ú. Statistika počtu osob se sluchovým postižením* [online] [cit. 20. 2. 2022] Dostupné z: <https://www.cun.cz/cs/blog/2017/05/17/statistiky-poctu-osob-se-sluchovym-postizenim/>
33. OLUSANYA B. et al. *WHO Hearing loss grades and the International classification of functioning, disability and health* [online] [cit. 21. 2. 2022] Dostupné z: <https://www.who.int/bulletin/volumes/97/10/19-230367.pdf>
34. PULDA, Miloš. *Surdopedie*, Olomouc: Univerzita Palackého, Pedagogická fakulta 1992, ISBN 80-7067-190-4

35. POTMĚŠIL, M. a kol. *Psychosociální aspekty sluchového postižení*. Brno: Masarykova univerzita, 2010. ISBN 978-80-210-5184-3
36. RESOUND. *Co způsobuje tinnitus?* [online] [cit. 21. 2. 2022] Dostupné z: <https://www.resound.com/cs-cz/hearing-loss/tinnitus/causes>
37. SKÁKALOVÁ, T. *Uvedení do problematiky sluchového postižení: učební text pro studenty speciální pedagogiky*. Vyd. 1. Hradec Králové: Gaudeamus. 2011, ISBN 978-80-7435-098-6
38. ŠKVOR, Zdeněk. *Akustika a elektroakustika*. Praha: Academia, 2001, ISBN 90-200-0461-0
39. SLOWÍK, J. *Speciální pedagogika*. Praha: Grada, 2007. ISBN 978-80-247-1733-3
40. SOURALOVÁ, Eva. LANGER, Jiří. *Surdopedie: Texty k distančnímu vzdělávání v rámci kombinovaného studia*. Olomouc: Univerzita Palackého, 2005. ISBN 80-244-1084-2
41. SOURALOVÁ, Eva. LANGER, Jiří. *Surdopedie: studijní opora pro kombinované studium*. 1. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého, 2005. ISBN 80-244-1084-2, s. 24 Texty k distančnímu vzdělávání v rámci kombinovaného studia
42. SOVÁK, M. *Nárys speciální pedagogiky*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1980
43. Střední škola, základní škola a mateřská škola pro sluchově postižené Holečkova. *Informace o SŠ*. [online], [cit. 9. 4.2022] Dostupné z: <https://www.skolaholeckova.cz/index.php?type=Post&id=21&ids=11>
44. Střední škola Základní škola a Mateřská škola pro sluchově postižené. *O střední škole*. [online], [cit. 9. 4.2022] Dostupné z: <http://www.vymolova.cz/stredni-skola>
45. SYROVÝ, Václav. *Hudební akustika*, Praha: Akademie múzických umění v Praze, 2008, ISBN 978-80-7331-127-8
46. THE USHER SYNDROME COALITION. *What is usher syndrome?* [online] [cit. 6. 3. 2022] Dostupné z: <https://www.usher-syndrome.org/>
47. TICHÉ ZPRÁVY. *Příhláška na bakalářský obor Divadlo a výchova pro Neslyšící* [online] [cit. 10. 5. 2022] Dostupné z: <https://www.tichezpravy.cz/prihlasky-na-obor-divadlo-a-vychova-pro-neslysici-muzete-podavat-do-konce-unora/>
48. TICHÝ SVĚT. *Nasloucháme neslyšícím*. [online], [cit. 8. 3.2022] Dostupné z: <https://www.tichysvet.cz/>
49. TOBIŠKA, Bohuslav. *Česká unie pro podporované zaměstnání*. [online]. [cit. 3. 3. 2023], Dostupné z: <https://adoc.pub/eska-unie-pro-podporovane-zamstnavani.html>
50. TYRELL, John. *JANÁČEK I.: Osiřelý kos*. Brno: Host., 2018, ISBN 978-80-7577433-0
51. HELPNET.CZ. *Informační portál pro osoby se specifickými potřebami. Organizace sluchově postižených*. [online], [cit. 8. 3.2022] Dostupné z: <https://www.helpnet.cz/sluchove-postizeni/organizace-sluchove-postizenych>
52. UNIVERZITA KARLOVA. *Historie UK*. [online] [cit. 11. 4. 2022] Dostupné z: <https://cuni.cz/uk-374.html>
53. *Vrozené vady: Informační portál o vrozených vadách a jejich výskytu v ČR. Vrozené vývojové vady* [online] [cit. 6. 3. 2022] Dostupné z: <http://www.vrozene-vady.cz/genetika/index.php?co=dedicnost>
54. Vyhláška č. 27/2016 Sb., o vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami a žáků nadaných
55. Vyhláška č. 197/2016 Sb. Vyhláška, kterou se mění vyhláška č. 72/2005 Sb., o poskytování poradenských služeb ve školách a školských poradenských zařízeních, ve znění pozdějších předpisů, a některé další vyhlášky
56. Vyšší odborná škola, Střední škola, Základní škola a Mateřská škola, Hradec Králov. *Střední škola, Vyšší odborná škola*. [online], [cit. 9. 4.2022] Dostupné z: <https://neslhk.com/>
57. WORLD HEALTH ORGANIZATION. *Deafness* [online] [cit. 20. 2. 2022] Dostupné z: <https://www.who.int/news-room/facts-in-pictures/detail/deafness?fbclid=IwAR0i>

58. WORLD HEALTH ORGANIZATION. *Deafness and hearing loss* [online] [cit. 20. 2. 2022] Dostupné z: <https://www.who.int/news-room/fact-sheets/detail/deafness-and-hearing-loss>
59. Zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon)
60. Zákon č. 384/2008 Sb., Zákon, kterým se mění zákon č. 155/1998 Sb., o znakové řeči a o změně dalších zákonů a další související zákony
61. Vyhláška č. 197/2016 Sb. Vyhláška, kterou se mění vyhláška č. 72/2005 Sb., o poskytování poradenských služeb ve školách a školských poradenských zařízeních, ve znění pozdějších předpisů, a některé další vyhlášky
62. Zákon č. 108/2016 Sb. o sociálních službách
63. Zákon č. 110/2019 Sb. o zpracování osobních údajů
64. Zákon č. 168/1947 Sb. Zákon o zřízení vysoké školy
65. Zákon č. 435/2004 Sb., Zákon o zaměstnanosti

Seznam zkratk

JAMU – Janáčkova akademie múzických umění

IT – Informační technologie

RVP – rámcový vzdělávací program

IVP – individuální vzdělávací program

AAK – augmentativní a alternativní komunikace

Seznam příloh

PŘÍLOHA č. 1 – Zadání dotazníku – dotazník je určen neslyšícím absolventům oboru „Výchovná dramatika pro neslyšící”/„Divadlo a výchova pro Neslyšící”

PŘÍLOHA Č. 2 – Zadání dotazníku – dotazník je určen slyšícím studentům oboru „Výchovná dramatika pro neslyšící”/„Divadlo a výchova pro Neslyšící”

PŘÍLOHA č. 1 – Zadání dotazníku (Určeno absolventům oboru „Výchovná dramatika pro neslyšící“/„Divadlo a výchova pro Neslyšící“)

Dobrý den, obracím se na Vás s prosbou o spolupráci v rámci zpracování mé kvalifikační práce. Tímto bych Vás chtěla velmi požádat o zodpovězení následujících otázek, které jsou součástí praktické části diplomové práce s názvem „*Profesní orientace sluchově postižených studentů a absolventů JAMU.*“

Anamnestická část rozhovoru:

Pohlaví: muž/žena

Typ a stupeň sluchové ztráty:

Středoškolské vzdělání:

Zájmy:

Jak jste se dozvěděl/a o oboru „Výchovná dramatika pro neslyšící“/„Divadlo a výchova pro Neslyšící“?

Redukováno na základě potřeb účastníka:

1. Jaké překážky překonáváte ve své profesní dráze jako absolvent oboru „Výchovná dramatika pro neslyšící“/ „Divadlo a výchova pro Neslyšící“?
2. Zvolte, prosím, jednu disciplínu v oblasti dramatické výchovy a uveďte, jakým způsobem ji využíváte v praxi.
3. Na jaké pracovní pozici jste působili po absolvování vysokoškolského studia? Na jaké pracovní pozici působíte nyní?

Jakým způsobem se Vám podařilo získat aktuální pracovní pozici? Zaslání životopisu/známost,..

4. Proč byste doporučili obor “Výchovná dramatika pro neslyšící”/“Divadlo a výchova pro Neslyšící”?

PŘÍLOHA č. 2 – Zadání dotazníku (Určeno studentům oboru „Výchovná dramatika pro neslyšící“/„Divadlo a výchova pro Neslyšící“)

Anamnestická část rozhovoru:

Pohlaví: muž/žena

Typ a stupeň sluchové ztráty:

Středoškolské vzdělání:

Zájmy:

Jak jste se dozvěděl/a o oboru „Výchovná dramatika pro neslyšící“/„Divadlo a výchova pro Neslyšící“?

Redukováno na základě potřeb účastníka

1. Jaké překážky překonáváte jako student oboru „Výchovná dramatika pro neslyšící“/„Divadlo a výchova pro Neslyšící“?
2. Zvolte, prosím, jednu disciplínu v oblasti dramatické výchovy a uveďte, jakým způsobem ji využíváte v praxi.
3. Prosím, uveďte, jakou máte nyní představu o své profesní kariéře.
4. Proč byste doporučili obor “Výchovná dramatika pro neslyšící”/“Divadlo a výchova pro Neslyšící”?

ANOTACE

Jméno a příjmení:	Gabriela Dreslerová
Katedra:	Ústav speciálněpedagogických studií
Vedoucí práce:	Mgr. BcA. Pavel Kučera, Ph.D.
Rok obhajoby:	2023

Název práce:	Profesní orientace sluchově postižených studentů a absolventů JAMU
Název práce v angličtině:	Professional orientation of hearing-impaired students and graduates of JAMU
Anotace práce:	Diplomová práce nazvaná Profesní orientace sluchově postižených studentů a absolventů JAMU si kladla za cíl zjistit, jakým způsobem slyšící studenti a neslyšící absolventi oboru Výchovná dramatika pro neslyšící/Divadlo a výchova pro Neslyšící nahlíží na studovaný či absolvovaný obor a jaké je jejich reálné uplatnění v oblasti profesní sféry. V teoretické části je obsažena specifikace osob se sluchovým postižením a je charakterizován obor Výchovná dramatika pro neslyšící/Divadlo a výchova pro Neslyšící, který je určen slyšícím i neslyšícím studentům Janáčkovy akademie múzických umění. Teoretická část tvoří informační podklad pro zpracování praktické části, v níž bylo realizováno dotazníkové šetření a následné vyhodnocení dat, potřebných pro dosažení hlavního cíle práce, kterým bylo zjistit, jakým způsobem slyšící studenti a neslyšící absolventi oboru Výchovná dramatika pro neslyšící/ Divadlo a výchova pro Neslyšící nahlíží na studovaný či absolvovaný obor a jaké je jejich reálné uplatnění v oblasti profesní sféry. Na základě tří formulovaných hypotéz a dotazníkového šetření bylo potvrzeno, že většina studentů a absolventů oboru Výchovná dramatika pro neslyšící/Divadlo a výchova pro Neslyšící se ve své studentské či absolventské dráze nemusí potýkat se zásadním překonáváním překážek.
Klíčová slova:	Sluchové postižení, edukace neslyšících, Výchovná dramatika pro neslyšící/Divadlo a výchova pro Neslyšící, JAMU, dotazníkové šetření, analýza dat, komunikační bariéra
Anotace v angličtině	The thesis titled Professional Orientation of Hearing-Impaired Students and Graduates of JAMU aimed to find out how hearing students

	and deaf graduates in the field of Drama Education for the Deaf /Theatre and Education for the Deaf looked at the field studied or graduated and what their real application was in the field of the professional sphere. In the first part of the thesis are given a specification of people with hearing disabilities and the field of study Drama Education for the Deaf /Theatre and Education for the Deaf is characterized here, which is intended for both hearing and deaf students of the Janáček Academy of Performing Arts. The theoretical part forms the informational basis for processing the practical part. In the practical part a questionnaire survey was carried out and the subsequent evaluation of the data needed to achieve the main goal of the work. The main goal was to find out how hearing students and deaf graduates of the field of Drama Education for the Deaf /Theatre and Education for the Deaf view the studied or graduated field and what their real application is in the field of the professional sphere. On the basis of three formulated hypotheses and a questionnaire survey was confirmed, that most students and graduates not have to face major obstacles in their student or graduate career.
Klíčová slova v angličtině:	Hearing impairment, education of the deaf, Drama Education for the Deaf /Theatre and Education for the Deaf, JAMU, questionnaire survey, data analysis, communication barrier
Přílohy vázané v práci:	PŘÍLOHA č. 1 – Zadání dotazníku (Určeno absolventům oboru „Výchovná dramatika pro neslyšící“/„Divadlo a výchova pro Neslyšící“) PŘÍLOHA č. 2 – Zadání dotazníku (Určeno studentům oboru „Výchovná dramatika pro neslyšící“/„Divadlo a výchova pro Neslyšící“)
Rozsah práce:	62 stran + 2 strany příloh
Jazyk práce:	Český